

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Anna-Marie Vaňková

Diviš Černín z Chudenic. Mezi kariérou, vírou a rodinou

Diviš Černín of Chudenice. Between career, faith and family

2023

Vedoucí práce: doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji touto cestou paní doc. Mgr. Marii Koldinské, Ph.D. za cenné rady a pomoc při vypracování této bakalářské práce. Také bych chtěla tímto poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě v průběhu práce podporovali.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24.5 2023

Anna-Marie Vaňková

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá osudem rytíře Diviše Černína z Chudenic, jenž se do historie zapsal jako jediný popravený katolík staroměstské exekuce. Práce se zaměří nejen na závěr Divišova života, ale bude sledovat celou jeho životní cestu. Divišův životní příběh je zkoumán ze tří rovin, z rodinné, kariérní a náboženské stránky. Práce tedy zaměří svou pozornost na rodinné zázemí Diviše, ukáže i jeho touhu po kariérním vzestupu, dotkne se také jeho náboženské konverze. Tato práce zkoumá i různorodé osudy Diviše a jeho bratrů, které se odlišují jak v kariérní, tak i náboženské rovině. Práce vychází z odborné literatury a z analýzy dobových pramenů, především z popisů historických událostí Divišovými současníky z katolické i z protestantské strany, také z analýzy dochovaných pramenů z černínského rodinného archivu.

KLÍČOVÁ SLOVA

venkovský šlechtic, Vltavský kraj, Rudolf II., hejtman Pražského hradu, defenestrace, české stavovské povstání, Fridrich Falcký, staroměstská exekuce, konfesijní spor, Diviš Černín z Chudenic, Heřman Černín z Chudenic

ABSTRACT

The bachelor's thesis refers to life of nobleman Diviš Černín of Chudenice. He is well known as the only catholic believer who was executed during The Old town execution. The thesis deals not only with the tragic end of Diviš's life but it also describes Diviš's whole life journey. Diviš's life is analysed from three aspects – family, career, and faith. This thesis is focused on Diviš's family background, desire for a career, and it describes his religious conversion. Furthermore, the thesis deals with the contrast of diverse lifestyles of Diviš and his brothers which differ mainly in their career and religion. This thesis is based on the professional literature and analysis of historical sources, especially from descriptions of historical moments by Diviš's contemporaries who confessed to both the Catholic or Protestant Church. This analysis is also based on preserved sources from The Family Archive Černínů of Chudenice.

KEY WORDS

rural noble man, Vltava region, Rudolf II., Governor of Prague Castle, defenestration, Czech Estates Uprising, Fridrich Falcký, Old town execution, confessional dispute, Diviš Černín of Chudenice, Heřman Černín of Chudenice

OBSAH

Abstrakt	4
Klíčová slova	4
Abstract	4
Key worlds	4
Obsah	5
1. Úvod	7
2. Prameny, literatura dosavadního bádání	9
3. Rodina	13
3.1. Rodiče – poklidný život venkovské šlechty	13
3.2. Bratři - různorodé osudy.....	14
3.2.1. Humprecht – pobělohorský kariérista	16
3.2.2. Heřman - strmá kariéra věrného katolíka	19
3.3. Manželka – schopná hospodářka	22
4. Víra	26
4.1. Strýc Humprecht (st.) – katolík podobojí	26
4.2. Bratr Humprecht – pobělohorský konvertita	27
4.3. Bratr Heřman – věrný katolík	28
4.4. Společenské styky – přátelé podobojí i podjednou	30
4.5. Divišovo náboženské vyznání – katolický konvertita ve službách stavovského povstání.....	31
5. Kariéra	37
5.1. Kariérní postup – od pážete k úřadu hejtmána	37
5.2. Reprezentace šlechtice – dobová nutnost.....	41
5.2.1 Formy reprezentace - majetek, literární mecenát	41
5.2.2 Finanční zdroje – režijní a úvěrové podnikání	44

6. Divišův pád	48
6.1. Stavovské povstání – zvrát v Divišově životě.....	48
6.2. Odsouzení či pobělohorská kariéra.....	52
6.3 Popravenec - jediný katolík.....	54
7. Závěr	58
8. Seznam pramenů a literatury	60
Nevydané prameny	60
Vydané prameny	60
Sekundární literatura	62
Kvalifikační práce	64
Internetové zdroje	64
Seznam příloh	65
Obrazová příloha.....	67

1. ÚVOD

Zájem historiků, zabývajících se o český raný novověk, se zpravidla pojí s příslušníky panského rodu, navíc spíše s členy panského stavu, kteří se vymykají obvyklému životnímu standartu své vrstvy, například Albrecht z Valdštejna, poslední Rožmberkové. Pokud se historikova pozornost zaměří na nižší šlechtu, opět se zaměří spíše na rytíře vymykající se svým životním osudem obvyklému průměru.¹ Pouze závěr životního příběhu rytíře Diviše Černína odpovídá tomuto hodnocení neobvyklého vstoupení do dějin na základě výjimečnosti, překračující „normální“ životní cestu raně novověkého šlechtice. Tak se tedy Diviš Černín zapsal do historie jako jediný popravený katolík staroměstské exekuce. Avšak Divišův život před stavovským povstáním spadá spíše do soudobého průměrného života renesančního rytíře. Ovšem „muže „velkých osudů“ a jejich méně významné a méně zajímavé současníky sice už na první pohled velmi odlišuje rozdílná míra zájmů dějepisců, ale doba a prostředí přece jen vytyčily na jejich životních cestách podobné milníky.“² Tak tedy není od věci si poodhalit i události Divišova života předcházející osudné staroměstské exekuci, které dosud nebyly zcela prozkoumány, a tak poukázat na celkové společenské fenomény dané doby prostřednictvím Divišova života, jaký ovšem prožívala i většina jeho současníků.

Primárním předmětem této bakalářské práce je tedy právě Divišova cesta, jež ho dovedla až na staroměstské popraviště. Život Diviše Černína bude zkoumán z několika rovin, a to z rodinné, náboženské a kariérní, jak již napovídá podtitul této bakalářské práce. Práce je tematicky rozdělena na tři velké celky-rodinu, víru a kariéru, ve kterých jsou dále chronologicky popisovány jednotlivé události. Zmiňované roviny ovšem nelze zcela oddělit v tematickém rozdělení práce, protože faktory rodinné, náboženské i kariérní se navzájem podmiňují a ovlivňují. Například v otázce, jak víra ovlivňovala kariérní postup Diviše či v otázce jaký byl vztah Diviše a jeho bratrů i přes jejich rozdílné náboženské vyznání. Práce si také pokládá otázku, jakou roli v Divišově rozhodování měla víra, rodina a touha po kariérním vzestupu, otázku, co byl Diviš schopen obětovat pro tyto jednotlivé sféry života.

¹ Například Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic či Heřman Černín z Chudenic (Divišův mladší bratr), avšak oba byli povýšeni během svého života do panského stavu. Či na život lichvářů a defraudantů. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 10. O životě Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004. O osobě Heřmana Černína vznikla samostatná monografie TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903. O různých příbězích rytířů (o lichvářích atd.) například BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

² KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 10.

V poslední kapitole se práce dotkne i známého Divišova konce a jeho smrti. Cílem předkládané práce je tedy komplexně zachytit obraz Diviše Černína, a to díky zaměření práce nejen na politické a kariérní události Divišova života, ale i na jeho rodinné zázemí a na náboženské stránky jeho života. Všechny tyto faktory hrály (a dle mého názoru dodnes hrají) důležitou roli v prožívání a směřování života Diviše Černína i dalších šlechticů té doby. Práce neopomene zmínit zásadní politické události českých dějin přelomu 16. a 17. století a první poloviny 17. století (například vpád pasovských, defenestrace, stavovské povstání atd.), které více či méně zasáhly do Divišova života, budou však popisovány skrze Divišův život.

1. PŘEHLED PRAMENŮ, LITERATURY DOSAVADNÍHO BĀDÁNÍ

Nejen Diviřův život doposud stál v pozadí historického bĀdání, ale také k samotnému rodu Āerninů z Chudenic není k dispozici mnoho literatury. O celém rodu a všech jeho vĕtvích od středovĕku po současnost existuje populárnĕ - nauĕná kniha *Czerninové, Nezahyneř ani ohněm, ani meĕem*,³ tato práce je dobrá spíše pro základní orientaci v rozvĕtveném rodĕ a k pohledu na rod v delřím časovĕm úseku. Dále se vĕnuje Āernínskému rodu kratiĕká kniha *Czerninové z Chudenic: stručné dějiny rodu a schematismus rodových panství*,⁴ která se zamĕruje především na přehled rodových panství jednotlivých vĕtví rodu Āerninů z Chudenic. Výhodou pro bĀdání o Āernínskĕm rodu je dodnes zachovalý rodinný archiv, který je uložen v jindřichohradeckĕm oddĕlení Státního oblastního archivu Třeboň, a který rovnĕž obsahuje prameny dotýkající se přímo osoby Diviře Āernína.⁵ Pro sledování majetku a popisu sídel Āernínskému rodu je hlavním zdrojem práce *Hrady, zámky a tvrze Království Āeského*.⁶

K jednotlivým členům Āernínskému rodu nalezneme více literatury neř k samotnému rodu, avřak autoři se povĕřinou zabývali především osobnostmi a událostmi mladřího období neř je popisované období života Diviře Āernína (1565-1621). Například kniha o Heřmanovi Jakobovi s názvem *Heřman Jakob Āernín na cestĕ za Alpy a Pyreneje*⁷ nebo také kniha *Āerninové versus Kysibelřtĕ*⁸ ĕi kniha *Krajinářská tvorba Jana Rudolfa Āernína: vznik a vĕvoj parků v Krásném Dvoře, Jemĕinĕ, Petrohradĕ a Chudenicích*.⁹

Za „dvorního“ historika zabývajícího se příslušníky Āernínskému rodu lze oznaĕit Zdeňka Kalistu, který se vĕnoval především osobĕ Humprechta Jana Āernína,¹⁰ například *Mládĕ*

³ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneř ani ohněm, ani meĕem*, Praha 2021.

⁴ Kniha popisuje především vĕvoj Āernínské fideikomisy, který byl zřizen až Diviřovým bratrem Heřmanem Āernínem z Chudenic v roce 1639 a na představitele rodu od konce 17. století (od hrabĕte Heřmana Jakuba). KOBLASA, Pavel, *Czerninové z Chudenic: stručné dějiny rodu a schematismus rodových panství*, Āeskĕ Budĕjovice 2000. Takĕ kniha JUŘÍK, Pavel, *Domina pánů z Hradce, Slavatů a Czerninů*, Praha 2010.

⁵ Rodinný archiv Āerninů je bohužel nezpracovaný. *Státní oblastní archiv v Třeboňi (SOA Třeboň)*, oddĕlení správy fondů a sbírek Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Āerninů z Chudenic (RAĀ), nezpracovaný fond.

⁶ V této práci je hlavní zdroj informací díl 15. SEDLÁĀEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království Āeského, díl 15., Kourřmsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927. Dále i díl 9. SEDLÁĀEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království Āeského, díl 9., Domařlicko a Klatovsko*, Praha 1893.

⁷ Kniha popisuje kavalírskou cestu Heřmana Jakuba Āernína v letech 1678–1682. HAJNÁ, Milena, -HOJDA, Zdenĕk, CHODĕJOVSKÁ, Eva - TESARĕKOVÁ, Alexandra, *Heřman Jakob Āernín na cestĕ za Alpy a Pyreneje*, I. a II. díl, Praha 2014.

⁸ Kniha popisuje bouře poddaných z vesnice Kysibelĕ nedaleko Karlových Var (dnes Stružná) proti vrchnosti (rodu Āerninů) v druhé polovinĕ 17. století. ĀECHURA, Jaroslav, *Āerninové versus Kysibelřtĕ*. Praha, 2003.

⁹ Práce se zabývá vznikem parků na panstvích Āerninů, jejichř zakladateli byli v 19. století Jan Rudolf Āernín z Chudenic a jeho syn Evřen Karel Āernín. řANTRŮĀKOVÁ, Markĕta. *Krajinářská tvorba Jana Rudolfa Āernína: vznik a vĕvoj parků v Krásném Dvoře, Jemĕinĕ, Petrohradĕ a Chudenicích*. Praha 2014.

¹⁰ Humprecht Jan byl vnkem Diviřova bratra Humprechta Āernína z Chudenic.

*Humprechta Jana Černína z Chudenic: Zrození barokního kavalíra,*¹¹ *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova s jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*¹² či kapitola o Humprechtovi Janovi v knize *Čechové, kteří tvořili dějiny světa*, kde se nalézá i kapitola o dalším příslušníku černínského rodu o Heřmanovi Černínovi z Chudenic.¹³

Ovšem Kalista také napsal roku 1929 článek o samotném Diviši Černínovi do časopisu s názvem *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*.¹⁴ Tento článek je jedinou monografií o Divišově životě a tak se jako pevná nit proplétá celou touto prací. Článek je však porovnáván s dalšími zdroji a také doplňován. Dalším uceleným textem o osudu Divíše Černína, avšak v menším rozsahu, je biografický medailon z knihy *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*.¹⁵ Tyto dva shora zmíněné texty se staly hlavními prameny této bakalářské práce, neboť jak uvádí Kalista „*Marně jsem se snažil zachytiti ji poněkud plněji: nepatrné zprávy, dochované o Diviši Černínovi, dávají této postavě vyniknouti vždy jenom v jakémsi šerosvitu*“.¹⁶

Divíše Černína, můžeme říci, zastínil v zájmu historiků jeho mladší bratr Heřman Černín z Chudenic, o kterém vznikla řada textů. Příkladem je rozsáhlá monografie *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*.¹⁷ Od stejného autora Františka Tischera také pochází dílo *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto-Millesimovy, s chotěm jejím Heřm. hrab. Černínem z Chudenic z let 1635 - 1651*.¹⁸ Poté jsou hojně popisovány cesty, jež

¹¹ KALISTA, Zdeněk, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic: Zrození barokního kavalíra*, Praha, 1932.

¹² KALISTA, Zdeněk (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova s jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, Praha 1941. Také k osobě Zuzany Černínové z Harasova. DVORSKÝ, František, *Zuzana Černínová z Harasova, Dopisy české šlechtičny z polovice 17. století*, Praha 1886.

¹³ Kapitola o Humprechtovi Janovi KALISTA, Zdeněk- HOJDA, Zdeněk, *Čechové, kteří tvořili dějiny světa*, Praha 1999, str.165-173. Heřman Černín byl mladším bratrem Divíše Černína. Kapitola o Heřmanově životě KALISTA, Zdeněk, HOJDA, Zdeněk, *Čechové, kteří tvořili dějiny světa*, Praha 1999, str.101-106.

¹⁴ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 24- 55, 37(2), str. 76- 93.[cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁵ Kniha vypraví o životech všech 27 osob, které byly popraveny na staroměstském popravišti 21. června roku 1621.

KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 152- 161.

¹⁶ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 24.[cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁷ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903.

¹⁸ TISCHER, František (ed.), *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto-Millesimovy, s chotěm jejím Heřm. hrab. Černínem z Chudenic z let 1635 – 1651*, Praha 1908. Tischer působil jako archivář, od roku 1865 spravoval archiv hrabat Černínů z Chudenic v Jindřichově Hradci, uspořádal jej a zpřístupnil pro vědecké bádání. František Tischer.*wikizdroje.cz*. [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: https://cs.wikisource.org/wiki/Autor:Franti%C5%A1ek_Tischer#Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD

vykonal Heřman Černín za svůj život.¹⁹ Knižně je vydán i testament Heřmana Černína z Chudenic.²⁰

Pro studium nižší šlechty raného novověku, jejímž příslušníkem byl i rytíř Diviš Černín, jsou vhodným zdrojem práce historika Václava Bůžka, například kniha *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*²¹ nebo *Rytíři renesančních Čech*.²² Dále nepostradatelnou četbou o raně novověkých šlechticích jsou knihy *Svět české aristokracie (1500-1700)*²³, *Každodennost renesančního aristokrata*²⁴ či *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*,²⁵ které jsou v této bakalářské práci využity pro popis soudobých společenských fenoménů (sňatky, kariérní dráha, náboženská konverze atd.).

K faktografickým informacím o Divišově kariéře a kariéře jeho rodinných členů ve dvorské a zemské sféře jsou v této práci použity především *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu*,²⁶ *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*.²⁷ a další.

K popisu náboženského vývoje Divišova nám mohou hlavně posloužit dobové prameny, především z pera Divišových současníků, z katolické i z protestantské strany. Z katolické strany jsou hlavním zdrojem *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty od l. 1608 do 1619*.²⁸ Z protestantské strany díla Pavla Skály *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*,²⁹ dále popis Jana Rosacia Hořovského v díle *Koruna neuvadlá mučedníků Božích Českých* a v díle Jana Ámose Komenského *Historie o těžkých protivěstích církve české hned*

¹⁹ Například cesta do Svaté země, kterou Heřman vykonal v letech 1598-1599 spolu s Kryštofem Harantem z Polžic a Bezdruzic. Příkladem kapitola Císařští dvořané a cestovatelé. BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*. Praha 1995, str. 94–105. Nebo diplomatické cesty do Cařihradu, které Heřman vykonal roku 1616 a 1644. HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC, Petr - GAŽI, Martin- HAJNÁ, Milena, *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, str. 256–281.

²⁰ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 541-559

²¹ BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996.

²² BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

²³ Tato práce má své těžiště práce položené spíše na vyšší šlechtu (panský stav), avšak zahrnuje i společenské fenomény platné pro všechny raně novověké šlechtice. MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.

²⁴ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001.

²⁵ BŮŽEK, Václav - HRDLIČKA, Josef- KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk a RYANTOVÁ, Marie, *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha 2002.

²⁶ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu*, III., 1558-1573, Praha 1884. *Díl IV., 1574-1576*, Praha 1886. *Díl V., 1577-1580*, Praha 1887. *Díl X., 1600-1604*, Praha 1900. *Díl XV., 1611. I. a II.*, Praha 1917, 1929.

²⁷ PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, s. 321–417.

²⁸ JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty od l. 1608-1609, pak 1618-1619*, Praha 1866. JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619*, Praha 1868.

²⁹ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866, *díl III.*, Praha 1867, *díl IV.*, Praha 1868, *díl V.*, Praha 1870.

*od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II.*³⁰

Shora jmenované prameny zachycují i staroměstskou exekuci, které se věnuje kniha nesoucí již v názvu tuto událost *Staroměstská exekuce*.³¹ O popravených osobách 21. 6. 1621 na Staroměstském náměstí vznikla již zmiňovaná kniha *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*.³² Někteří popravení šlechtici a měšťani se dočkali samostatných monografií o svých životech, například šlechtici Jáchym Ondřej Šlik,³³ Václav Budovec z Budova,³⁴ Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic³⁵ či měšťané a příbuzní Šimon Sušický a Jan Kutnauer ze Sonnenštejna.³⁶

Pro následný vývoj v Čechách po Bílé hoře, s nímž jsou spjaty konfiskace majetku odsouzených šlechticů, které se týkaly i majetku Diviše Černína, je nejobsáhlejším zdrojem kniha *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618*.³⁷ Ke zkoumání pobělohorských změn v držení majetku přímo v Praze existuje *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*.³⁸

³⁰ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888.

³¹ PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022.

³² KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021.

³³ Šlikovu životu se věnuje starší monografie. LUKÁŠEK, Josef, *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*, Praha 1913.

³⁴ REJCHRTOVÁ, Noemi, *Václav Budovec z Budova*, Praha 1984.

³⁵ KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004.

³⁶ FEJTOVÁ, Olga – VOJTÍŠKOVÁ, Zuzana, *Dvě duhy nad popravištěm. Osudy rodiny Kutnaurových v neklidné době bělohorské*, Praha 2021.

³⁷ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I - II*, Praha 1882–1883.

³⁸ LÍVA, Václav, *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*, in: LÍVA, Václav, *Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy*, sv. 9, Praha 1935, str. 1 – 435.

3. RODINA

Historik Zdeněk Kalista ve svém časopisovém článku o Diviši Černínovi³⁹ velmi výstižně charakterizoval osudy Divíše Černína a jeho bratrů jako osudy a tragédie celé země v průběhu 17. století. Kalista pokračuje: „*Zejména Diviš, Humprecht a Heřman zasáhli svým působením hluboko do běhů událostí dějinných v naší vlasti - ale ovšem byli též zasaženi jejich prudkým přivalem: Diviš nejtragičtěji.*“⁴⁰ Nejprve se věnujme „poklidným“ životům jejich rodičů, Jana Černína z Chudenic a na Nedrahovicích a Mariany Zálužské z Říčan.

3. 1. RODIČE - poklidný život venkovské šlechty

Diviš Černín se narodil patrně roku 1567 do rodiny rytíře Jana Černína z Chudenic a na Nedrahovicích a jeho manželky Mariany Zálužské z Říčan.⁴¹ Jan Černín pocházel z chudenické větve černínského rodu⁴² a sám se stal zakladatelem tzv. nedrahovické, vedlejší větve rodu Černínů.⁴³ Janův otec Diviš Černín (st.) vlastnil panství Chudenice na Klatovsku až do roku 1548,⁴⁴ poté roku 1564 po smrti Janova bratra Protivy si Jan se svým starším bratrem Humprechtem (st.) rozdělili rodičovské dědictví. Humprecht (st.) zdědil Chudenice, Jan získal Lštění na Klatovsku.⁴⁵ Nedrahovické panství, nacházející se v tehdejší Vltavském kraji, Jan získal nedlouho po rozdělení rodičovského majetku díky sňatku s vdovou po Petrovi Zálužském z Podhoří, Marianou Zálužskou z Říčan.⁴⁶

Jan Černín si jako řada dalších rytířů pro svoji životní cestu vybral poklidné přebývání na venkovském statku stranou hektického ruchu Prahy a Vídně. Tento způsob života venkovského šlechtice si Jan mohl zvolit jako cestu, která již byla osvědčena a prověřena zkušenostmi mnoha předchozích generací,⁴⁷ v Janově případě konkrétně jeho otcem Divíšem. Důvodem k opuštění Janova venkovského sídla v Nedrahovicích byla jeho účast na jednáních zemských sněmů.

³⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 24- 55, 37(2), str. 76- 93.[cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁴⁰ Tamtéž, str. 26.

⁴¹ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 153. Srov. Juřík udává jako rok narození Divíše rok 1565. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 20.

⁴² Rod Černínů se v rozdělil po smrti Drslava před rokem 1466 na tři rodové větve dle jeho synů, na větev chudenickou – syn Humprecht, větev radenicou- syn Vilém a tasnovickou větev - syn Jan. *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 623.

⁴³ Tamtéž, str. 625.

⁴⁴ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 9., Domažlicko a Klatovsko*, Praha 1893, str. 32.

⁴⁵ Lštění bylo věno matky Jana Elišky Bohuchvalové z Hrádku- KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37 (1), str. 24-25 .[cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁴⁶ Tamtéž, str. 25.

⁴⁷ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 15.

Jan byl také na zemském sněmu zvolen do několika funkcí, např. v letech 1565, 1573, 1575 byl jmenován relátorem za stav rytířský⁴⁸ a roku 1575 byl Jan zvolen, aby s dalšími pověřenými stavy užívaná městská práva byla „*všecka přehlédnuta, skorigována a kteráž jsou sobě v čem proměnná a rozdílná, jedna s druhými srovnána a v jednu uvedena byla.*“⁴⁹ Na zemském sněmu také byl několikrát vybrán jako představitel Vltavského kraje,⁵⁰ a také je uváděn i ve funkci hejtmána Vltavského kraje.⁵¹ Hlouběji do politických událostí nezasáhl a věnoval se spíš hospodaření na svém panství.

V kontrastu Janovu poklidnému životu se ukazuje strmá kariéra jeho staršího bratra Humprechta, jenž se dokázal prosadit i na císařském dvoře Rudolfa II.,⁵² a také osudy Janových synů Diviše, Heřmana a Humprechta, kteří se zapojili do nejvyšší úrovně politiky. Jediný z Janových synů, Vilém, si vybral stejnou cestu venkovského šlechtice jako Jan.

Jan Černín umírá v roce 1580⁵³ a zanechává po sobě 8 dětí, kromě nejstaršího Diviše i další čtyři syny - Heřmana, Humprechta, Protivu a Viléma, a tři dcery - Annu, Kateřinu a Ludmilu.⁵⁴ Jan byl spolu se svou manželkou pohřben v kostele v Jesenici nedaleko Nedrahovic.⁵⁵ O Marianě, matce Diviše, není známo příliš informací, i její datum smrti není jasně známé, zřejmě však zemřela již dva roky před smrtí svého manžela Jana v roce 1578.⁵⁶

3. 2. BRATŘI – různorodé osudy

Po smrti Jana Černína se stal Diviš a jeho sourozenci sirotky, Heřman a Vilém byli v této době ještě dětmi.⁵⁷ Vše navíc stěžovaly dědické nároky Blíževských z Blíživa a Čabelických ze

⁴⁸ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, III., 1558-1573*, Praha 1884, str. 250, *IV., 1574-1576*, Praha 1886, str. 253.

⁴⁹ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, IV., 1574-1576*, Praha 1886, str. 293.

⁵⁰ 1571 zvolen mezi osoby, které měly být nápomocny při vybírání a srovnávání berních závazků ve Vltavském kraji. *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, III., 1558-1573*, Praha 1884, str. 594. V 1577 Jan mezi osobami, jež Rudolf II. vyzývá, aby dne 5. února 1577 do Prahy přijely, aby se účastnily výjezdu mrtvého těla císaře Maxmiliána. Tamtéž, *V., 1577-1580*, Praha 1887, str. 44.

⁵¹ Jan se stal vltavským hejtmánem v letech 1572-73 a 1575-76 za rytířský stav. MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011, Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk, str. 146-47.

⁵² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 25. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁵³ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8.

⁵⁴ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625.

⁵⁵ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8

⁵⁶ Datum 1578 udává SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl 15., *Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.146. Srov. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 7. Mariany „den úmrtní nebylo lze vypátrati“. Srov. KILÍÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 153. „Vdova se po Janově smrti ..“

⁵⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.26. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

Soutic na nedrahovickém zboží.⁵⁸ Jan totiž díky sňatku s Marianou Zálužskou z Říčan získal Nedrahovice, a tak dle Kalisty Jan ze skromnějšího dědictví „nabyl tak přece jen poměrně dost značného majetku“.⁵⁹ Avšak Nedrahovice získala Mariana jako dědictví po svém prvním manželovi, v případě smrti její i dětí měl majetek přejít na Jana Čabelického ze Soutic a Jetřicha Blíživského z Blžíva dle posledního pořízení prvního manžela Mariany Petra Zálužského z Podhoří.⁶⁰ Tyto pohledávky nakonec vyplatil až Diviš roku 1605 a 1612.⁶¹

Právě Diviš a jeho bratr Humprecht si roku 1593 jako dva nejstarší z Janových synů rozdělili otcův majetek.⁶² Diviš nejspíše proto, že byl nejstarší, tak jako jeho strýc Humprecht při dělení v 1564 zdědil hlavní část po otci, tedy nedrahovickou tvrz s náležejícím zbožím. Mladší Humprecht získal Lštění na Klatovsku. Do roku 1593 byli tedy sourozenci společnými držiteli majetku, ale v této době patrně již nežije jeden z bratrů Protiva, jenž měl zemřít mlád.⁶³ Další z bratrů Diviše, Vilém, byl zřejmě vyplacen staršími bratry po rozdělení roku 1593, jelikož vzápětí si kupuje statek Trkov na Sedlčansku.⁶⁴ S manželkou Annou Budkovskou z Budkova zplodil čtyři dcery a dva syny,⁶⁵ a tak od nedrahovické větve Černínů vzniká další vedlejší větev černínského rodu tzv. trkovská větev. Tato větev avšak vymírá již na konci 17. století.⁶⁶ Trkovská větev patřila dle Kalisty „k chudým větvím černínského příbuzenstva.“⁶⁷ Vilém pobýval na své tvrzi na Trkově a do politických záležitostí, stejně jako jeho otec Jan, nijak výrazně nezasahoval, zapojil se jen do regionální linie politického systému předbělohorských Čech a v letech 1604 až 1605 a 1611 až 1612 zastával funkci hejtmana Vltavského kraje.⁶⁸

⁵⁸ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.25-26. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁵⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.25. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁶⁰ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.146.

⁶¹ Tamtéž, str. 146.

⁶² Tamtéž, str. 146.

⁶³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.26. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁶⁴ Datum koupě Trkova 1595 uvádí *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625. Srov. Datum 1599 udává SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str. 151.

⁶⁵ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625. Srov. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 302. Tischer udává tři syny – Diviše, Jana Viléma a Protiva a čtyři dcery.

⁶⁶ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625.

⁶⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.27. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>

⁶⁸ MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011, Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk, str. 149.

Vilém umírá nejspíše před stavovským povstáním⁶⁹ a tak ho nezasáhne nutnost volby jedné strany v tomto konfliktu, tak jako zasáhla jeho bratry.

Nejmladší Heřman v době rozdělení majetku staršími bratry pobýval v cizině, na počátku 90. let 16. století se zúčastnil bojů v Nizozemí a ve Francii v armádě parmského vévody Alessandra Farnese,⁷⁰ a tak nejspíše žádný podíl z dědictví nezískal. V životopise, který o Heřmanovi napsal jeho prasynovec Humprecht Jan⁷¹ těsně po Heřmanově smrti, se mluví přímo o darebáctví příbuzných, kteří zneužili toho, že v této době pobýval v cizině.⁷²

3. 2. 1. HUMPRECHT – pobělohorský kariérista

Jako druhorozený syn se Janovi Černínovi a jeho manželce Marianě narodil již shora zmiňovaný Humprecht.⁷³ Po rozdělení majetku v roce 1593 se ujal správy zděděné tvrze Lštění, dvora a vsi s podacím kostelem sv. Jana Křtitele, vsi Močerady, Hradiště a Mimov.⁷⁴ V této době také zakládá rodinu s Evou Polyxenou Voračickou z Paběnic,⁷⁵ roku 1597 se jim narodí jediný syn Jan, kterým nedrahovická větev pokračuje.⁷⁶

Humprecht ovšem již nedlouho po převzetí Lštění se zbožím prodává Václavu mladšímu Kocovi z Dobrše.⁷⁷ V roce 1605 kupuje Humprecht od své tchýně Anny roz. Osterské ze Sulevic podíl na statku Prčice, dále přikupuje i další díly od jejích synů.⁷⁸ Opět po pár letech, roku 1612, Humprecht prodává statek Prčice Janu z Talmberka. Toto skupování a prodávání statků Humprechta kontrastuje s přístupem jeho bratra Diviše, který si své nedrahovické dědictví podržel po celou dobu života. Avšak roli v neprodání Nedrahovic může hrát i fakt, že nedrahovické zboží bylo považováno za rodové sídlo nedrahovické větve Černínů.⁷⁹

⁶⁹ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 302. Tischer udává, že Vilém již v roce 1617 byl mrtev. Srov. SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko, Praha 1927, str. 151. Sedláček udává datum smrti po roce 1605. Srov. *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Praha 1893, str. 625. Ottův slovník udává jako rok smrti Viléma až 1629.

⁷⁰ HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC, Petr- GAŽI, Martin- HAJNÁ, Milena, *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, str. 256.

⁷¹ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 626. Humprecht Jan vnuk Heřmanova bratra Humprechta.

⁷² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 26. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁷³ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

⁷⁴ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 9., Domažlicko a Klatovsko*, Praha 1893, str. 123.

⁷⁵ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23. Juřík udává, že Humprecht se oženil roku 1594 s Evou Polyxenou Voračickou.

⁷⁶ Tamtéž, str. 23.

⁷⁷ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 9., Domažlicko a Klatovsko*, Praha 1893, str. 123.

⁷⁸ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str. 284.

⁷⁹ Hlavním sídlem celého rodu Černínů byly Chudenice. První zmínka o držení Chudenic černínským rodem je již z roku 1291, Černínové vlastnili nepřetržitě Chudenice až od roku 1945. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani*

Důvodem Humprechtových prodejů mohla být touha získat reprezentativnější sídlo, či touha být blíže k centru dění, tedy blíže k pražskému dvoru. Humprecht přes zdání dosavadního žití v ústraní, se stal v roce 1614 místokomorníkem Království českého.⁸⁰ Odrazovým můstkem k politické kariéře byl pro Humprechta úřad krajského hejtmána⁸¹. A nejen pro něj, „*mnohým rytířům, vlastním statky se 100 - 300 osedlými, umožnil výkon služby v krajském hejtmánství záhy proniknout do úřadu zemských, které byly určeny zemským zřízením rytířskému stavu.*“⁸² Konkrétní příklady lze i nalézt mezi příslušníky černínského rodu, např. Humprecht (st.) Černín z Chudenic (strýc Humprechta), jenž zastával funkci krajského hejtmána v Plzeňském kraji v roce 1572, poté působil ve funkcích centrálních zemských orgánů, v letech 1576-1599 zastával úřad hejtmána Pražského hradu a současně v letech 1593-1601 představuje úřad podkomořího. Avšak příklad může být nalezen i v bližším Humprechtově rodinném okruhu, neboť Humprechtův bratr Diviš také z funkce hejtmána Vltavského kraje vystoupal k funkci hejtmánství Pražského hradu.⁸³

Tak se tedy i Humprecht dostává do sfér vyšší politiky předbělohorských Čech, jeho bratři Diviš i Heřman v této době již za sebou mají zkušenost s vícero funkcemi dvorské a zemské sféry.⁸⁴ Humprechtova kariéra pokračuje, 25. května 1618 je jmenován do třicetičlenné direktorské vlády za rytířský stav.⁸⁵ Juřík vysvětluje tento Humprechtův krok jako „*příležitost zlepšit díky*

mečem, Praha 2021, str. 110. Např. Heřman Černín ve své závěti příkazuje, aby Chudenic jako hlavní sídlo rodu nikdy nebyly prodány, kdyby k tomu mělo dojít, aby byly odkoupeny od chudenicke větve. KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 553. K této situaci opravdu došlo již v roce 1678. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021.

⁸⁰ Humprecht zastával úřad místokomorníka v letech 1614- 1622. PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str. 385.

⁸¹ Humprecht zastával úřad hejtmána Vltavského kraje v letech 1605-06, 1608-09 a 1610-11 - MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011, Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk, str. 149- 150.

⁸² BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996, str. 68.

⁸³ Tamtéž, str. 68

⁸⁴ Starší Humprechtův bratr Diviš se na císařském dvoře poprvé objevuje jako páže Rudolfa II. (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 27), pak od roku 1588 do roku 1611 zastává funkci císařského truksese (Tamtéž, str. 35, srov. Starý uvádí, že Diviš vykonával funkci císařského stolníka od 1592 až do roku 1611. Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfínské*, Praha 2014, str.268.), od roku 1604 rada dvorského a komorního soudu, Diviš se také účastní zasedání státní rady (PEŠÁK, Václav (ed.), *Protokoly české státní rady z let 1602-1610*, Praha 1952, str.73, 89-94, 207-208), poté se stává Diviš přísedícím zemského soudu od roku 1609 (KILIÁN, Jan. *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 155). Diviš se také stává v letech 1612 až 1614 hejtmánem Menšího města pražského, figuruje i jako místodržící v roce 1612 a od roku 1614 zastává funkci hejtmána Pražského hradu (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 44-45), mladší bratr Heřman zastával u císařského dvora funkci stříbrníka od roku 1600. Heřman se poté stal nejvyšším královským lovcím, a také vrchním hejtmánem na komorních panstvích Brandýs nad Labem, Přerov, Lysá nad Labem, Benátky nad Jizerou a Pardubice, od roku 1614 byl jmenován hejtmánem Starého města pražského (KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 541).

⁸⁵ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66.

povstání svou majetkovou situaci”,⁸⁶ avšak žádné konfiskáty během stavovského povstání nezískal, na rozdíl od své švagrové Anny Černínové z Chudenic.⁸⁷

Humprecht se v době stavovského povstání choval opatrně a kromě zmiňované funkce direktora se politicky nezapojuje do dění stavovského povstání, dle Bílka Humprecht *„dostav od stavův dovolenou, tak že ani nepřísahal, ani konfederaci nepodepsal, nýbrž hned z počátku při kurfiřtovi Saském sám se přihlásil a císaři věrným zůstal”*⁸⁸ Také Humprecht po bitvě na Bílé hoře prosí skrze bratra Heřmana, věrného stoupence katolické víry a císařské strany, o pardon u vévody Maxmiliána Bavorského.⁸⁹ Dokonce Humprecht jak uvádí Bílek *„sám Pražany Staroměstské a Novoměstské, jakož i osoby stavu vyššího tehdež v Praze meškající ke vzdání se císaři získal.”*⁹⁰ Juřík uvádí, že Humprecht si také zajišťoval přízeň u Pavla Michny z Vacínova a Viléma Slavaty z Chlumu a Košmberka.⁹¹ Humprechtovo úsilí o odpuštění jeho činnosti za stavovského povstání bylo úspěšné, po porážce na Bílé hoře byl internován ve svém domě,⁹² avšak byl zbaven *„dne 29. října 1622 ... žaloby a nářku rebella byl zproštěn”*.⁹³ Humprecht se pouze zavázal roku 1629 za udělený pardon k alumnátu kláštera sv. Jakuba na Starém městě pražském 1500 zl. zaplatit.⁹⁴ Humprechtovo úspěšné očištění jména a návrat do politického života se tolik liší od příběhu jeho bratra Diviše, jehož život skončí na staroměstském popravišti.

Humprechtovo postavení po Bílé hoře strmě stoupá jak po kariérní, tak především po majetkové rovině. Jako konfiskát po „rebelích” stavovského povstání získává panství

⁸⁶ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

⁸⁷ Anna manželka Humprechtova bratra Diviše získala v roce 1620 ves Příčovy Luhy (dnes Příčovy) s krčmou od svatovítské kapituly na Pražském hradě a ves Hošín se vším příslušenstvím od kláštera sv. Jiří na Hradě. BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66.

⁸⁸ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66.

⁸⁹ Tamtéž, str. 66.

⁹⁰ Tamtéž, str. 66.

⁹¹ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23. Humprecht píše prosebný dopis Vilémovi Slavatovi (8. 11. 1621), také Zdeňku Popelovi z Lobkovic. Dopis Lobkovicovi je zprostředkován skrze Pavla Michnu z Vacínova. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(2), str. 76. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

⁹² Humprecht byl internován ve svém domě při zatýkání stavů 20. února 1621. BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. XXIII.

⁹³ Tamtéž, str. 66.

⁹⁴ Tamtéž, str. 66.

Kostomlaty v Žateckém kraji,⁹⁵ statek Velemyšloves v Žateckém kraji⁹⁶ a dům na Starém městě pražském.⁹⁷

Po bělohorské porážce je Humprecht znovu potvrzen ve funkci místokomorníka,⁹⁸ nové vládě poskytuje účinnou pomoc při revizi zápisu v deskách zemských⁹⁹ a také byl jmenován komisařem k vyšetřování dluhů a pohledávek na statcích konfiskovaných.¹⁰⁰ Humprecht se také stává císařským radou, královským místodržícím a přisedícím zemského sněmu,¹⁰¹ a také zastává funkci purkrabího Hradeckého kraje.¹⁰² Vrcholem Humprechtovy kariéry je funkce karlštejnského purkrabí,¹⁰³ stává se tedy posledním rytířem v tomto úřadu před jeho zrušením v roce 1625.¹⁰⁴ Humprechtova životní cesta se naplňuje roku 1629 povýšením jeho osoby a jeho potomků do stavu svobodných pánů.¹⁰⁵ Humprecht umírá v roce 1632 na zámku v Choustníku u svého syna Jana, kde je také v kostele sv. Markéty pohřben.¹⁰⁶

3. 2. 2. HEŘMAN – strmá kariéra věrného katolíka

Nejmladším synem Jana Černína a Mariany Zálužanské z Říčan byl Heřman, jenž se narodil v roce 1576,¹⁰⁷ již záhy však jeho rodiče umírají.¹⁰⁸ Na své dětství ve své závěti vzpomíná trpce „*Neb jsouce v roku věku svého osiřelej a do žádné školy ani umění od poručníků svých dán nebyl, vím, co mi škodného bylo.*“¹⁰⁹ V tom se liší dětství nejstaršího bratra Diviše, jenž

⁹⁵ Panství kupuje Humprecht v roce 1623 jako konfiskát bratrů Oldřicha a Petra Pavla Kosomlatských z Vřesovic. BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 II*, Praha 1883, str. 914.

⁹⁶ Humprecht kupuje tento statek roku 1623 jako konfiskát po Janu Mikuláši Hochauzarovi z Hochauzu. BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 160.

⁹⁷ Dům č. 575, čtvrť Tejnská, dům koupil Humprecht roku 1628 po emigrantovi Dr. Janovi Eisenovi z Lehrberka - LÍVA, Václav, *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*, in: LÍVA, Václav, Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy, sv. 9, Praha 1935, str. 14.

⁹⁸ Humprecht zastává funkci místokomorníka 1614-1622, 1623. PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str. 386.

⁹⁹ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

¹⁰⁰ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. LXXXIX-XC.

¹⁰¹ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625.

¹⁰² Humprecht byl ve funkci purkrabího Hradeckého kraje v letech 1623-24 a 1628-29. PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str.376.

¹⁰³ Humprecht zastával úřad karlštejnského purkrabí v letech 1624-25 za rytířský stav. Tamtéž, str. 381.

¹⁰⁴ RYBÁK, Štěpán. *Úřad karlštejnských purkrabích (1500-1625)*, Brno, 2022, Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Vedoucí práce Malý, Tomáš, str.129.

¹⁰⁵ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625. Srov. Juřík udává, že Humprecht byl roku 1627 povýšen do hraběcího stavu společně s bratrem Heřmanem. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

¹⁰⁶ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 24.

¹⁰⁷ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8.

¹⁰⁸ Mariana Zálužská umírá nejspíše v roce 1578. Jan Černín umírá v roce 1580. Viz. str. 14

¹⁰⁹ Zajímavostí je, že Heřman kvůli své špatné zkušenosti z dětství, ustanovil ve své závěti, že dědicové mají dbát, aby neustále vydávali peníze na vzdělání tří příslušníků čermínského rodu. KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 551.

zastával pážecí služby u Rudolfa II., a to díky protekci strýce Humprechta.¹¹⁰ Diviš také studoval od roku 1583 u pražských jezuitů v Klementinu, kde je zapsán mezi beány.¹¹¹

Heřman se dle Juříka za neznámých okolností dostává v dospívání do Itálie, na dvůr vévody Vespasiana Gonzaga, na tomto dvoře v Mantově a v Montferratu působí do šestnácti let.¹¹² Poté se Heřman vydá na cestu šlechtice-vojáka, tato Heřmanova vojenská kariéra v mládí nemusela být jeho individuálním rozhodnutím, ale spíše potřebou materiálního zajištění vlastní osoby.¹¹³ Heřman se na počátku devadesátých let zúčastňuje bojů v Nizozemí a ve Francii v armádě parmského vévody Alessandra Farnese, poté se účastní bojů v Uhrách v císařském pluku pod vedením Václava Popela z Lobkovic.¹¹⁴

Právě na uherském bojišti se Heřman seznámil s Kryštofem Harantem z Polžic a Bezdržic, se kterým podnikne dobrodružnou cestu do Svaté země a Egypta v letech 1598 až 1599.¹¹⁵ Haranta s Heřmanem, kromě válečné zkušenosti, také pojí Harantova první manželka Eva Černínová, Heřmanova příbuzná.¹¹⁶ Heřmanovým důvodem pro podniknutí této exotické cesty mohla být snaha o kariéru u dvora, neboť „právě šlechtici s nadprůměrnými cestovatelskými zkušenostmi dosáhli u dvora císaře Rudolfa II. impozantní kariéry“, jak píše Kryštof Harant ve svém cestopisu.¹¹⁷

Po návratu z cesty Heřman skutečně začíná kariéru šlechtice-dvořana a od roku 1600 působí v císařských službách. Heřman od roku 1600 zastává funkci stříbrníka, poté se v roce 1606 stává nejvyšším královským lovčím, později vrchním hejtmanem na komorních panstvích Brandýs nad Labem, Přerov, Lysá nad Labem, Benátky nad Jizerou a Pardubice. Tyto úřady mu přinášely vysoké příjmy.¹¹⁸ Roku 1614 byl Heřman jmenován hejtmanem Starého města

¹¹⁰ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.27.[cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹¹¹ WINTER, Zikmund, *O životě na vysokých školách pražských knihy dvoje: kulturní obraz XV. a XVI. století*, Praha 1899, str. 271.

¹¹² Juřík uvádí, že Heřman se k dvoru vévody Vespasiana Gonzaga, dostává díky přímluvě Vratislava z Pernštejna. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 32.

¹¹³ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 8-10.

¹¹⁴ Král uvádí, že se Heřman vrací do Čech v roce 1594 a bojů v Uhrách se účastní až od roku 1596. KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 551. Srov. Hajná píše, že Heřman se účastnil boje v letech 1594-96. HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC, Petr- GAŽI, Martin- HAJNÁ, Milena, *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice, 2020, str. 256.

¹¹⁵ KILIÁN, Jan. *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 84-86.

¹¹⁶ Koldinská uvádí, že Eva Černínová a Heřman Černín jsou blízcí příbuzní. KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 60. Srov. Kilián píše, že Heřman a Kryštof jsou vzdálení příbuzní. KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 84. Srov. Bůžek uvádí, že Heřman Černín a Kryštof Harant jsou švagři. BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, str. 97

¹¹⁷ KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 61.

¹¹⁸ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 33.

pražského. V roce 1616 získává Heřman také funkci komorníka arciknížete Ferdinanda.¹¹⁹ Tohoto roku Heřman také vede císařské poselství k sultánovi Ahmedovi, které mělo dojednat mír mezi císařem a Portou.¹²⁰ Heřman stoupal rychleji ve dvorských funkcích oproti bratru, „*takže brzy zastínil i o více než deset let staršího bratra Diviše.*“¹²¹ Heřman byl navíc roku 1607 povýšen do panského stavu, příslušnost k panskému stavu mu byla definitivně potvrzena teprve roku 1610.¹²²

Karty se otočily bratrům za stavovského povstání, kdy Diviš se postavil na stranu stavů, a tak se stal dvorským hofmistrem Fridricha Falckého,¹²³ také získal hodnost komorníka.¹²⁴ Naopak Heřman zůstal věrný císařské straně. V listopadu 1618 byl Heřman načas uvězněn na kolínském zámku, dále ho stavové potrestali škrtnutím z nápadnictví všech úřadů královských, zemských i městských v březnu 1619. Heřman téhož roku utekl ze země. Do vlasti se Heřman navrátil s císařským vojskem, sám se také účastnil bitvy na Bílé hoře. Heřmanovo působení v císařské armádě neskončilo po Bílé hoře, v roce 1625 byl generálním proviantmistrem, později vydržoval celý pluk, který v roce 1632, za vpádů Sasů do Čech, dobyl Žatec a zajal místní saskou posádku.¹²⁵

Po bělohorské porážce stoupá Heřmanova kariéra, je znovu potvrzen ve funkci staroměstského hejtmana,¹²⁶ od roku 1637 se stává Heřman přisedícím zemského soudu a místodržícím v Čechách. Dále Heřman zastává roku 1644 úřad nejvyššího sudího dvorského.¹²⁷ V tomto roce je také opětovně vyslán do Cařihradu císařem Ferdinandem III., aby eliminoval spojenectví Francie, Švédska, Sedmíhradska s Osmanskou říší, tato mise opět dopadne pro císaře úspěšně.¹²⁸ Heřmanova politická kariéra dále pokračovala, v letech 1648 – 1649 byl Heřman

¹¹⁹ HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC, Petr- GAŽI, Martin- HAJNÁ, Milena, *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, str. 256.

¹²⁰ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 541.

¹²¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze, Praha 1929,37(1), str.40.[cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹²² BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, str. 98-99.

¹²³ Diviš vykonával tuto funkci i přesto, že tento úřad byl doposud vyhrazen pro příslušníka panského stavu. STARÝ, Marek. *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfínské*, Praha 2014, str. 268 – 269.

¹²⁴ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str.65.

¹²⁵ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 541-542.

¹²⁶ Úřad staroměstského hejtmana Heřman zastával v letech 1613- 23, s přerušením funkce za stavovského povstání. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*, díl 6., Čechy-Danseur, Praha 1893, str. 625.

¹²⁷ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 541-542.

¹²⁸ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 37 – 38.

nejvyšším zemským sudím, od roku 1650 byl nejvyšším komorníkem. Svou kariéru zakončuje v úřadu nejvyššího hofmistra, který zastává od roku 1651 do své smrti.¹²⁹

Císař Ferdinand II. nezapomněl na věrného služebníka a roku 1623 je Heřman povýšen do stavu svobodných pánů, v roce 1627 získává Heřman dokonce hraběcí titul.¹³⁰ Další formou odměny za věrnost během stavovského povstání byl lehký zisk konfiskátů. Heřman z konfiskací koupil panství Petršpurk se statky Sosni a Pševelky, Andělskou horu, Kysibl, Buchov, Schonavu, Žihle, Krtý, Černošice, Vroutek, Neudek, Senomaty, dům na Malé straně v Praze a panství schmiedeberské ve Slezsku.¹³¹

Přestože Heřman uzavřel během svého života tři sňatky,¹³² dědice se bohužel nedočkal, a tak všechn svůj majetek vložil do rodinného fideikomisu, a ten odkázal vnuku svého bratra Humprechta, Humprechtovi Janovi.¹³³ Heřman umírá roku 1651 v pokročilém stáří ve věku 75 let a jeho tělo pohřbeno v katedrále sv. Víta na Pražském hradě.¹³⁴

3. 3. MANŽELKA - schopná hospodářka

Anna Černínová z Chudenic se stala manželkou Diviše Černína v roce 1593,¹³⁵ ihned poté, co Diviš získal panství Nedrahovice po rozdělení dědictví. Divišova manželka Anna pocházela z tasnovické větve Černínů, jejím otcem byl Martin Černín a její matkou Martinova první žena Eliška ze Šlovic.¹³⁶ Tasnovická větev nebyla příliš zámožnou větví černínského rodu,¹³⁷ a tak tento sňatek Diviše a Anny neměl patrně motivaci v rozšíření majetku, peněz či společenských

¹²⁹ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 542.

¹³⁰ Při povýšení Černínů do hraběcího stavu byl povýšen i jejich erb. Obdrželi za štítek nového svého erbu bílý pruh rakouský v červeném poli pod císařskou korunou a v rodném štítě v bílých třech pruzích „R M F“ na památku čtyř císařů a králů českých, kterým Heřman sloužil, na korunovaný helm dostali rozložená orličí křídla, červené a modré, třemi bílými pruhy příčnými přetažená, mezi ně pak zbrojnou ruku s mečem a olivová ratolestí. *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, díl 6., Čechy-Danseur*, Praha 1893, str. 625-26.

¹³¹ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, díl 6., Čechy-Danseur*, Praha 1893, str. 625.

¹³² První manželka Heřmana byla od roku 1606 Marie Anna ze Svárova, jež umírá v roce 1625, druhou Heřmanovou manželkou se stává vdova po Kryštofovi Harantovi, popraveném při staroměstské exekuci, Anna Saloména Hradištská z Hořovic, která umírá po sedmi letech manželství v roce 1632, poslední manželkou Heřmana se stává mladá Sylvie Carettova z Millesima, třetí manželka Heřmana přežije. KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 542-43.

¹³³ Do černínského fideikomisu náleželo panství Pertršpurk, Kysibl, Nejdelek, Milčeves s připojením Sedčice, Velké Černoce, Čeradic, Lubu (Lubence), také panství Kost, statek Velichovky, panství Schmiedberg ve Slezsku, dvůr v Unhošti, také nejméně 95 zlatých rýn. na mělnickém panství, také dům na Starém městě pražském, dům na Novém městě pražském a dům na Malé straně, dále i cennosti (např. „šmarak orijentálský, zafir veliký..“). Více KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*. České Budějovice 2002, str. 543-46.

¹³⁴ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 38.

¹³⁵ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 20.

¹³⁶ TISCHER, František. *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 58.

¹³⁷ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 154.

konexí,¹³⁸ jako tomu bylo v případě Divišova otce Jana či u bratra Heřmana, kteří díky sňatkům s vdovami rozšířili svůj majetek.¹³⁹ Spíše můžeme sňatek Diviše a Anny popsat jako sňatek dvou šlechticů pocházejících z podobných společenských i majetkových poměrů.

Bohužel o společném životě Diviše a Anny na nedrahovické tvrzi není nic bližšího známo,¹⁴⁰ nedochovala se jejich korespondence ani prameny blíže popisující vztah manželů. S jistotou nelze ani říci, zda se Anna a Diviš dočkali společných potomků.

Kalista pouze uvádí, že „*V idylickém životě černínských Nedrahovic, nemýlím se, vládla především žena.*“¹⁴¹ Anna tedy dle Kalisty představuje typ ženy- hospodářky, díky jejíž pevné vládě na Nedrahovicích panství hospodářsky rozkvétalo.¹⁴² Annin způsob života lze považovat za běžný životní styl vznešené dámy, který se sestával jak z péče o děti a domácnost, tak ze starostí o zdárný chod panství a z dohlížení na vrchnostenské úředníky.¹⁴³ Manželkám šlechticů se pojily potíže se správou o vrchnostenská hospodářství s těžkostmi se sebevědomými úředníky, kteří nerespektovali kontrolu žen - šlechticů nad hospodářstvím a jejich rozkazy, například v září 1644 potyčka Anniny švagrové Sylvie Černínové z Millesima s vrchnostenským úředníkem na panství Velichovky.¹⁴⁴

K pocitům Anny patrně patřila i samota a opuštěnost.¹⁴⁵ Neboť jako manželka rytíře vytíženého povinnostmi u pražského dvora,¹⁴⁶ prožívala Anna své dny na Nedrahovicích daleko od

¹³⁸ Více informací o sňatku jako společensky a ekonomicky výhodné záležitosti. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 36. BŮŽEK, Václav - HRDLIČKA, Josef - KRÁL, Pavel - VYBÍRAL, Zdeněk a RYANTOVÁ, Marie, *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha 2002, str. 312, 315-16.

¹³⁹ Sňatek Jana Černína a Marianny Zálužské z Řičan – zisk Nedrahovic (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 25), sňatek v roce 1606 Heřmana s jeho první manželkou Marií Annou, rozená Svárovcová z Oseka – zisk Nebílov (BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, str.103), Heřman již v roce 1602 si vyhlédl zámožnou vdovu Annu Hradištskou z Hořovic, rozená Pouzarová z Michnic, avšak Anna Heřmanovu nabídku odmítla, i přes osobní přímluvu císaře Rudolfa II. (Tamtéž, str. 102-103).

¹⁴⁰ KILIÁN, Jan, *Povstalcí a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 154.

¹⁴¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.35. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁴² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.35.[cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁴³ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 52.

¹⁴⁴ BŮŽEK, Václav - HRDLIČKA, Josef – KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk a RYANTOVÁ, Marie. *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha 2002, str. 218.

¹⁴⁵ Více informací o osamělosti jako nedílné součásti života manželek politicky aktivních aristokratů. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 52-53.

¹⁴⁶ Diviš se na císařském dvoře poprvé objevuje jako páže Rudolfa II. (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 27), pak od roku 1588 do roku 1611 zastává funkci císařského truksese (Tamtéž, str. 35, srov. Starý uvádí, že Diviš vykonával funkci císařského stolníka od 1592 až do roku 1611. Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfinské*, Praha 2014, str.268.), od roku 1604 rada dvorského a komorního soudu, Diviš se také účastní zasedání státní rady (PEŠÁK, Václav (ed.), *Protokoly české státní rady z let 1602-1610*, Praha 1952, str.73, 89-94, 207-208), poté se stává Diviš přísedícím zemského soudu od roku 1609 (KILIÁN, Jan. *Povstalcí a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 155). Diviš se také stává v letech 1612 až 1614 hejtmanem Menšího města pražského, figuruje i jako místopředseda v roce 1612 a od roku 1614 zastává funkci hejtmana Pražského hradu (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností*

manžela, který do Nedrahovic dojíždí patrně jen na kratší čas.¹⁴⁷ A tak Anna mohla pociťovat strach z manželovy lhostejnosti či obavy z manželovy nevěry, jako příklad opět její švagrová Sylvie Černínová z Millesima, která píše svému manželovi Heřmanovi „*Bála jsem se tak drobet maličko, aby mne tam něká Rakušanka neosočila.*“¹⁴⁸ Annino odloučení od manžela Diviše se mohlo zmírnit po Divišově koupi domu na Starém městě pražském a koupi dvou domů na Malé Straně.¹⁴⁹

Anna se zařadila nejen mezi šlechtičny, které se dokázaly postarat o správu hospodářství, ale také se zapojila do nákupu konfiskátů. Anna získala v roce 1620 ves Příčovy Luhy (dnes Příčovy) s krčmou od svatovítské kapituly na Pražském hradě a ves Hošín se vším příslušenství od kláštera sv. Jiří na Hradě. Tyto konfiskáty musela Anna po Bílé hoře vrátit původním majitelům.¹⁵⁰ Anna Černínová se tak zařadila po bok například Marie Magdaleny Trčkové či Polyxeny z Lobkovic, které hojně nakupovaly konfiskáty po bělohorské bitvě. A paradoxně právě Polyxena získala Nedrahovice na podzim roku 1621 do zástavy oproti půjčce, kterou poskytla císařskému generálově Baltazaru Marradasovi.¹⁵¹ V roce 1623 došlo k definitivní transakci a Polyxena zakoupila zkonfiskované panství Nedrahovice.¹⁵² Anna, nyní již vdova po manželu Divišovi, který byl popraven při staroměstské exekuci 1621, získala vysoké odškodné od lobkovického páru, dosahující bezmála celé hodnoty statku Nedrahovice.¹⁵³

Anně také po popravě manžela Diviše zůstala polovina staroměstského domu, která nebyla konfiskována, byla ponechána Anně „*recessem knížete z Lichtenšteina dne 23. července*

československých v Praze, Praha 1929, 37(1), str. 44-45), poté hofmistr dvora Fridricha Falckého v letech 1619-20 (STARÝ, Marek. *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfínské*, Praha 2014, str. 268 – 269).

¹⁴⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.37 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁴⁸ BŮŽEK, Václav - HRDLÍČKA, Josef – KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk a RYANTOVÁ, Marie. *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha 2002, str. 332.

¹⁴⁹ Diviš nejdříve zakoupil dva domy na Malé straně (jeden větší, druhý menší), které před konfiskací majetku po bitvě na Bílé hoře stihl prodat Marii Magdaléně Trčkové (16. 3. 1621) za 3000 kop míš., která je odprodala vzápětí Albrechtu z Valdštejna, který na nich vybudoval svůj palác. LÍVA, Václav, *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*, in: LÍVA, Václav, *Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy*, sv. 9, Praha 1935, str. 305-06. Roku 1619 kupuje Diviš s manželkou další dům, a to dům na Starém městě pražském ve svatolinharstské čtvrti (č. 318) od apelačního rady Jana Daniela Kapra za 1200 kop. míš. Tamtéž, str. 65.

¹⁵⁰ Anna je koupila „za sumu odhadní 3015 kop míš., zaplacenou až na 1200 kop, z nichž deputatu ročně 48 kop kapitole Pražské, a 24 kopy abatýši kláštera sv. Jiří dávati povinna byla“ - BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66.

¹⁵¹ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 160.

¹⁵² Polyxena statek Nedrahovice získala za 16 000 zl. rýn. - BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65.

¹⁵³ Anna získala svoji pohledávku na statku, a tak Polyxena z kupní sumy (16000 zl. rýn) za Nedrahovice zaplatila Anně 13 845 zl. – Tamtéž, str. 65 Anna prokázala své nároky na majetek ve výši 13 000 zlatých, které jí její manžel Diviš dlužil. Anna také tvrdila, že její manžel jí volně přenechal několik poddaných z Nedrahovic. Takto psal své manželce Polyxeně Zdeněk Popel z Lobkovic ze Šoproně 20. června 1622. Zdeněk Popel také připisuje, že pokud Anna bude chtít, dostane je, ale tito poddaní přijdou o veškerý svůj majetek, protože jak dál pokračuje, si myslí, že je v tom nějaké lest. MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005, s. 219.

1622.¹⁵⁴ Dle Bílka se Anna v roce 1629 snažila o odkoupení druhé poloviny staroměstského domu,¹⁵⁵ ovšem než k tomu došlo, Anna v roce 1630 umírá.¹⁵⁶ Anna se stihla ještě podruhé provdat do rodiny Žákovců ze Srbic.¹⁵⁷

¹⁵⁴ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65.

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 65.

¹⁵⁶ Tamtéž, str. 65.

¹⁵⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.87. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

4. VÍRA

K pochopení Divišova náboženského vývoje je nutné také popsat náboženské vyznání jeho strýce Humprechta (st.) Černína, neboť, jak uvádí Zdeněk Kalista „v něm, zdá se, leží do jisté míry i klíč k porozumění náboženskému životu jeho synovce.“¹⁵⁸

4. 1. STRÝC HUMPRECHT (st.) – katolík podobojí

Osud Humprechta (st.) Černína z Chudenic se protíná s osudem jeho synovce Diviše, podobá se v mnoho ohledech jeho životní cestě. Podobá se mu i v kariérní cestě, Diviš totiž stejně jako jeho strýc začínal svoji politickou dráhu ve funkci krajského hejtmána,¹⁵⁹ oba dosahují funkce hejtmána Pražského hradu.¹⁶⁰ Jejich první střetnutí spadá již do Divišova dětství, kdy se Diviš dostává do družiny pážat Rudolfa II., a právě jeho patronem „při dvoře byl patrně bratr páně Janův, shora již zmíněný pan Humprecht Černín.“¹⁶¹

Avšak jejich životy se proluly i v náboženské sféře, neboť oba museli čelit okolnímu tlaku na zastávání úřadu hejtmána Pražského hradu kvůli svému náboženskému vyznání.¹⁶² Humprecht (st.) byl dokonce v roce 1599 zbaven úřadu hejtmána Pražského hradu na nátlak papežského nuncia Spinelliho a nahrazen Felixem Mošovským z Moravčína, „jedním z nejhrolivějších katolíků, kteří jsou v tomto království“, jak píše Spinelli v dopise římským představeným.¹⁶³

V této době totiž na císařském dvoře Rudolfa II. sílilo radikální katolické křídlo v čele s papežským nunciem, tato strana si přála odstranit z úřadu především vlivného místokancléře Kryštofa Želinského ze Sebužína.¹⁶⁴ Právě s Želinským měl Humprecht (st.) udržovat blízké vztahy, ve zprávách papeži Klimentovi VIII. od pražské nunciatury je Humprecht (st.)

¹⁵⁸ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.27. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁵⁹ Humprecht zastával úřad plzeňského hejtmána v letech 1572-73. MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011, Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk, str.118. Diviš se stal krajským hejtmánem za Vltavský kraj v letech 1603-04, 1607-08 a 1609-10. Tamtéž, str. 149-150

¹⁶⁰ Humprecht vykonával tuto funkci v letech 1576-99. PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str. 382, Diviš vykonával úřad hejtmána Pražského hradu v letech 1614- 19. Tamtéž, str. 382.

¹⁶¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.27. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁶² Diviš kvůli zisku úřadu hejtmána Pražského hradu měl konvertovat ke katolicismu dle tvrzení Skály. TIEFTRUNK, Karel(ed), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 267.

¹⁶³ STLOUKAL, Karel. *Papežská politika a císařský dvůr pražský na předělu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181.

¹⁶⁴ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 153. Jako důvod k Humprechtově propuštění je uváděna neúčast v průvodu o Božím těle, avšak nuncius Spinelli vidí především v Humprechtově ztrátě úřadu znamení „že se Bohu přeče „zalíbilo pohnouti císařovým srdcem“, a že je tedy naděje k sesazení Želinského z místokancléřského úřadu. STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na předělu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181.

vykreslen jako „stvůra místokancléřova“ a „nejhorší kalvinista“.¹⁶⁵ Také Josef Borovička uvádí, že Humprecht (st.) patřil k nekatolické straně v zemské správě, Humprechtovým náboženským vyznáním měla být českobratrská víra.¹⁶⁶ Humprecht (st.) tedy dle těchto označení nebyl katolické víry, avšak Spinelli měl dle Kalisty přehánět v označení Humprechta (st.) za kalvinistu. Zdeněk Kalista svou úvahu dokládá listem přímo od papeže Klimenta VIII. z roku 1599, na Humprechta (st.) se papež obrací jako na katolíka a Humprechta žádá o podporu pro pražského arcibiskupa Zbyňka Berky z Dubé.¹⁶⁷ Dalším důkazem ke Spinelliho zkreslování Humprechtova vyznání je dopis Spinelliho kardinálu Aldobrandinimu z roku 1599, kde udává jiný důvod Humprechtova propuštění z úřadu hejtmána.¹⁶⁸

Kalista proto na základě těchto fakt dochází k výkladu, že Humprecht (st.) se hlásil ke staroutrakvismu, nazývá ho katolíkem „podobojí“, jenž udržuje kontakty s katolickou i nekatolickou stranou.¹⁶⁹ Humprecht (st.) si tak dokázal podržet úřad podkomořího, a to až do své smrti v roce 1601.¹⁷⁰

4. 2. BRATR HUMPRECHT – pobělohorský konvertita

Víru podobojí nejspíše vyznávala celá nedrahovická větev Černínů. Staroutrakvismus, dle Kalisty „*dvojtvárný typ podobojí*“,¹⁷¹ mohl vyznávat i Humprecht. Tento typ podobojí staroutrakvistům umožňoval uplatnit se ve dvorské sféře a zároveň nepřerušovat vztahy s představiteli nekatolické stavovské opozice. Teprve dle Kalisty „*útočný nástup výlučně katolické skupiny Lobkovic – Slavata, Martinic zatlačil tyto „podobojí“ poněkud do pozadí – ale tím zároveň chtě nechtě donutil ji přimknouti se úže k straně protestanské.*“¹⁷² Toto tvrzení platí i v případě Humprechtově, jenž byl v 1618 je jmenován do třicetičlenné direktorské vlády

¹⁶⁵ STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181.

¹⁶⁶ BOROVIČKA, Josef, Pád Želinského. Obsazení nejvyšších zemských úřadů v Čechách v letech 1597–1599. *Český časopis historický*, roč. 28, Praha 1922, str. 286.

¹⁶⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.28 - 29. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Humprecht (st.) má podpořit pražského arcibiskupa Zbyňka Berku z Dubé ve sporu o nárek cti, konkrétně zda může být duchovní souzen zemským soudem, či jen duchovním soudem. Také Humprecht Černín byl ustanoven císařem Rudolfem II. jako komisař k tomuto sporu. Více NOVÁEK, Vojtěch J., Spor o nárek cti mezi Marií Valdštejnskou z Lobkovic a Pražským arcibiskupem 1596-1600. *Věstník Královské české společnosti nauk. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná*, č. 1, Praha 1905, str. 1-58.

¹⁶⁸ STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181 – 82.

¹⁶⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.30-31. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁷⁰ STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181

¹⁷¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.31. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁷² Tamtéž, str.31-32.

za rytířský stav, avšak nebyl nijak horlivým stoupencem stavovského povstání, a zvláště po generálním sněmu v srpnu 1619 se Humprecht stahuje do ústraní a vyčkává.¹⁷³

Ke katolictví Humprecht, na rozdíl od bratra Diviše,¹⁷⁴ konvertuje až v roce 1621, v době jasného vítězství katolické strany.¹⁷⁵ Tato Humprechtova konverze měla posloužit jako vzorný příklad pro nápravu nekatolického vyznání u vysokochlumeckého důchodního a pivovarního písaře Mikuláše Křikavy. A i sám Křikava se měl po své konverzi stát vzorem pro obyvatelstvo panství Vysoký Chlumeck. Manželský pár Polyxena a Zdeněk Popel z Lobkovic se touto cestou snažil o nenásilnou rekatolizaci svých poddaných.¹⁷⁶ Humprecht Černín se měl společně s Polyxeniným zpovědníkem Jiřím pokusit v roce 1624 přimět předvolaného Křikavu k obrácení na pravou víru.¹⁷⁷

Konverze Humprechta ke katolické víře je jedním z důležitých faktorů k tomu, aby Humprecht mohl po Bílé hoře dále pokračovat a stoupat v politické kariéře.¹⁷⁸

4. 3. BRATR HEŘMAN – věrný katolík

Přestože se Heřman narodil do rodiny patrně vyznávající podobojí, je znám jako horlivý katolík.¹⁷⁹ Ke své konverzi ke katolické víře nejspíše dospěl již v mládí během pobytu v zahraničí. Katolické prostředí Itálie na Heřmana, stejně jako například na Viléma Slavatu z Chlumu a Košumberka, silně zapůsobilo a přispělo k jeho obrácení na katolickou víru.¹⁸⁰

¹⁷³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.54-55. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁷⁴ Není známo přesné datum konverze Diviše Černína, avšak náboženská konverze proběhla v době před stavovským povstáním. Viz str. 31-33.

¹⁷⁵ JURÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

¹⁷⁶ MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005, str. 91.

¹⁷⁷ Zdeněk Popel z Lobkovic píše své manželce „*Křikavu nenechte odjet domů. Ať s ním otec Jiří a Humprecht Černín ještě promluví. Víím totiž, že když jej získám, stanou se se všichni naši chlumečtí poddaní katolíky.*“ MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005, str. 257.

¹⁷⁸ Více viz. str. 18-19. Také veřejná konverze Víta Jindřicha Thurna ke katolické víře, účastníka protihabsburského povstání a dvořana Fridricha Falckého, mu posloužila stejně jako Humprechtovi jako účelový akt, díky němuž mohl být Thurn propuštěn z vězení na Špilberku a ochráněn před dopadem majetkových konfiskací. Thurnovi, stejně jako v případě Humprechta, pomohla přímluva od katolického a císařské straně věrného člena rodiny. V případě Thurna to byla přímluva jeho sestry Bianky Polyxeny, u Humprechta to byla pomoc od bratra Heřmana. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 163.

¹⁷⁹ BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, str. 101.

¹⁸⁰ Heřman působil v devadesátých letech 16. století na dvoře vévody Vespasiana Gonzaga v Mantově a v Montferratu. JURÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 32. Vilém Slavata měl za sebou čtyřletou kavalírskou cestu po Itálii, k jeho konverzi došlo po návratu z cesty v roce 1597. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 156-57.

Dalším vlivem k náboženské konverzi jak v případě Slavatově, tak v případě Heřmana, byla přízeň katolických velmožů, již podporovali tyto nezámožné mladé šlechtice v cizině.¹⁸¹

Katolická víra a čas strávený v cizině¹⁸² pomohly Heřmanovi po návratu ze zahraničí k přiklonění se k radikálnímu katolickému křídlu na rudolfinskému dvoře, a tak Heřmanova kariéra stoupala snadněji a rychleji,¹⁸³ například oproti staršímu bratru Divišovi, který se přidržel otcovské víry podobojí, neboť Heřman byl „*prost všech zatěžujících vztahů, jaké poutaly jeho příbuzné k nekatolickému stavovskému prostředí.*“¹⁸⁴

Heřman i za stavovského povstání ukázal věrnost císařské straně a katolické straně, i přestože byl v roce 1618 načas uvězněn na kolínském zámku, protože jak zaznamenává Skála „*Heřman Černín, přijmím Tureček, byv v tom usvěcen, že jest 14. d. listopadu chtěl odeslati nepříteli do Budějovic tři kusy střelby a 4 vozy mušketů*“.¹⁸⁵ Heřman byl také stavy uveden spolu s dalšími šlechtici na sněmu v březnu 1619 mezi osobami, které „*v úřadech a službách královských, zemských ani městských víceji nebývaly*“.¹⁸⁶ Heřman Černín zůstával v Praze až do srpna 1619, kdy se dozvěděl, že stavovské direktorium se rozhodlo ho zatknout. A tak k útěku využil poutní mše v kostele sv. Vavřince na Petříně v blízkosti hradeb, kterou opustil před koncem a nepozorovaně ujel na koni za hranice království do Saska. Heřman z vděčnosti za zdařilý útěk nechal po bělohorské bitvě na svém petrohradském zámku postavit kapličku sv. Vavřince.¹⁸⁷

Náboženskou pouť vykonal Heřman i v roce 1648, a to do italského Loreta a Říma. Tuto pouť Heřman slíbil vykonat za uzdravení z těžké nemoci, jež ho postihla při druhé diplomatické misi do Cařihradu.¹⁸⁸

Ve svém testamentu se Heřman hrdě hlásí ke katolické víře, a proto nařizuje, že kdyby dědic rodinného fideikomisu byl víry nekatolické či kdyby jakýkoliv příslušník černínského rodu

¹⁸¹ Viléma Slavatu finančně podporoval bohatý příbuzný Adam II. z Hradce. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 156. Heřmanovým podporovatelem se stal vévoda Vespasianus Gonzaga. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8.

¹⁸² Heřman se účastnil vojenských tažení ve španělsko-francouzských válkách, dále na uherských bojištích, také podnikl výpravu do Svaté země a Egypta s Kryštofem Harantem. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.39. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

¹⁸³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.39-40. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Viz str. 20-21.

¹⁸⁴ Tamtéž, str. 39.

¹⁸⁵ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866, str. 457.

¹⁸⁶ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 82 - 83.

¹⁸⁷ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 550.

¹⁸⁸ JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 38.

vystoupil proti císaři, aby rodina zasáhla a dědictví přešlo na dalšího příbuzného v pořadí, protože dotyčný svým chováním přináší hanbu celému rodu.¹⁸⁹ V Heřmanově kšaftu se také nalézáme zmínku o tom, aby dědicové podporovali na studiích u pražských jezuitů „*tří pacholátek z rodu našeho z chudejch i bohatejch rodičův*“.¹⁹⁰ Tímto jednáním si Heřman chtěl zajistit místo v rodové paměti, a také přispět k rozšíření vlivu jezuitů v Čechách. Navíc tyto skutky Heřmanovy měly pomoci k jeho spáse.¹⁹¹

4. 4. SPOLEČENSKÉ STYKY – přátelé podobojí i podjednou

Přátelská setkávání nesloužila pouze k odpočinku a chvílím bez pracovních záležitostí, avšak také během hovorů šlechtici zavádili kromě soukromých historek i o vážnější témata. Tak tedy si „*každý alespoň trochu ambiciózní aristokrat uvědomoval, jak velký význam pro něj může mít formální i neformální posezení s vlivnými osobnostmi.*“¹⁹² U šlechtických stolů se probíraly nejnovější novinky z domácího i zahraničního dění, také se aristokrat mohl neformálně a s předstihem dozvědět o plánovaných změnách v zemských úřadech či u panovnického dvora. Proto také naprostá většina zápisů v denících Adama mladšího začíná slovy „*Dnes jsem jedl u...*“ a končí údajem, se kterým ze šlechticů Adam poobědval a posílil tak vzájemné vztahy.¹⁹³ Diviš Černín také pohostil ve svém domě tohoto „rudolfinského dvořana“¹⁹⁴.

Mezi Divišovy přátele patřili šlechtici z katolické i evangelické strany. Z evangelické strany byl Divišovi nejbližší Jáchym Ondřej Šlik. Diviš šel patrně Šlikovi za svědka na jeho třetí svatbě s Voršilou Žofíí z Oppersdorfu, konané až v dalekém slezském zámku Kozlí u Vysokého Hlohova v květnu 1612.¹⁹⁵ Diviš měl také znát Šlikovy důvěrné promluvy.¹⁹⁶ Z nekatolické strany byl Diviš dále v kontaktu s Janem Jiřím ze Švamberka, se kterým ho pojily přinejmenším doložené finanční transakce úvěrového charakteru.¹⁹⁷ Diviš se účastnil i jeho pohřbu

¹⁸⁹ KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, str. 547, 553.

¹⁹⁰ Tamtéž, str. 53-54. Více str. 19-20.

¹⁹¹ Tamtéž, str. 54. Navíc pobyt na některém z jezuitských učilišť se v pobělohorském období postupně stával nutným krokem k dosažení společenské prestiže, což si Heřman patrně uvědomoval, a tak ve svém kšaftu ukládá dědicům podporovat studia také za účelem rozkvětu celého černínského rodu. Tamtéž, str. 77.

¹⁹² KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 91.

¹⁹³ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 91-93.

¹⁹⁴ Diviš pohostil Adama ml. z Valdštejna konkrétně dne 23. 10 1614. KOLDINSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602–1633*, Praha 1997, str. 219.

¹⁹⁵ LUKÁŠEK, Josef, *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*, Praha 1913, str. 12 -13.

¹⁹⁶ Šlik se zmínil o Diviši v konceptu dopisu knížeti Lichtenštejnovi z 2. 3. 1621, kde se hrabě Šlik kaje z činnosti za stavovského povstání. Diviš zde působí jako osoba, která ví o Šlikově rozhovoru s Adamem ze Šternberka, ve kterém Šternberk praví, „*Na swetie prey, nicz lepšího není nežli diedičného Pána mítí.*“ Šlik v dopise doznává, že Šternberk měl pravdu. Tuto část konceptu dopisu, nakonec Šlik přeškrtl. Tamtéž, str. 189.

¹⁹⁷ KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, str. 190.

v Ronšperku roku 1617, kde se sešli čelní představitelé radikální stavovské opozice, například Budovec, Šlik.¹⁹⁸ Mezi evangelické přátele patřil i český bratr Jiřík Homut z Harasova, který ve své závěti roku 1614 Diviše a jeho bratra Humprechta ustanovil poručníky nad svými dvěma dcerami.¹⁹⁹

Diviš se stýkal i s představiteli katolické strany, s již už zmíněným Adamem mladším z Valdštejna či s Adamem ze Šternberka, tedy s umírněnými katolíky,²⁰⁰ ale také s představiteli radikálnější strany katolíků, se Zdeňkem Popelem z Lobkovic a s jeho manželkou Polyxenou. Tento manželský pár byl Divišovým sousedem, neboť lobkovické panství Vysoký Chlumec sousedilo s panstvím Nedrahovice, které patřilo Divišovi Černínovi.²⁰¹

4. 5. DIVIŠOVO NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ– katolický konvertita ve službách stavovského povstání

Diviš Černín se narodil patrně do rodiny vyznávající podobojí, avšak jak uvádí Kalista „že i v případě páně Divišově třeba nechati termínu „podobojí“ onen více méně nejistý význam, jaký měl u jeho strýce Humprechta.“²⁰² A tak nelze s jistotou určit, zda se Diviš klonil spíše k českobratrské víře (kalvinismu), novoutrakvismu (luteránství) či staroutrakvismu. Tvrzení, že Diviš pocházel z nekatolické rodiny, podporuje i osud jeho strýce Humprechta, jenž byl kvůli své víře zbaven úřadu,²⁰³ ale také i náboženský život Divišova mladšího bratra Humprechta, který konvertoval ke katolické víře až v roce 1621.²⁰⁴

První skutečností, jež mohla ovlivnit Divišův náboženský život, byla jeho pážecí služba na dvoře Rudolfa II., kde se mohl poprvé setkat s náboženskou pluralitou a zároveň

¹⁹⁸ KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, str. 188 - 89. Pohřeb se konal po volbě Ferdinanda Štýrského českým králem, a tak pohřeb opozičního předáka byl vítanou příležitostí stavovské opozice „k vyjasnění příčin volebního neúspěchu a zaujetí společného postupu k nepříznivé situaci.“ Tamtéž, str. 188-89.

¹⁹⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 48. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Dcera Jiříka Zuzana se v roce 1621 provdala za Jana Černína, syna Divišova bratra Humprechta. JURÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 24

²⁰⁰ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 157.

²⁰¹ Tamtéž, str. 157. Ale také Diviše Černína s lobkovickým párem pojily půjčky, které jim Diviš poskytl. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.80. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>

²⁰² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 31. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁰³ STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925, str. 181. Více str. 26-27.

²⁰⁴ JURÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23. Více viz. str.28. Náboženský život třetího z bratrů Heřmana, věrného stoupence katolické víry, se vymyká tomuto tvrzení. Ovšem neznamená to úplně vyvrácení tvrzení o evangelické nedrahovické větvi Černínů. Heřman se nejspíše narodil do rodiny vyznávající podobojí, k jeho náboženské konverzi došlo až v období dospívání, pod vlivem pobytu v zahraničí. Viz str. 29.

nevyhraněností šlechticů na rudolfinském dvoře.²⁰⁵ Další, kdo mohl ovlivnit Diviše v utváření pohledu na víru byl nejspíše strýc Humprecht, jenž se stal Divišovým ochráncem na pražském dvoře. Diviš se nejspíše po vzoru strýce mohl přiklonit ke staroutraktivismu.²⁰⁶ Kilián mluví o Divišovi jako o možném „nadkonfesijnímu křesťanovi“.²⁰⁷

Vliv na Divišovu víru mohla mít také radikální katolická strana, sílící na konci 90. let 16. století v dvorské a zemské sféře správy Království českého, společně s katolickými představiteli církve (papežským nunciem).²⁰⁸ A tak pokud chtěl Diviš postupovat v kariéře, bylo výhodnější konvertovat ke katolické víře. I s ohledem na zmiňovaný osud strýce Humprechta, jenž byl propuštěn z úřadu hejtmána Pražského hradu,²⁰⁹ ale také s přihlédnutím k strmé kariéře Divišova bratra, katolíka Heřmana.²¹⁰ Divišova konverze zapadá do předbělohorského dvacetiletí, kdy nárůst počtů konverzí rychle narůstá. Naprostá většina konverzí byla stejně jako Divišova konverzí evangelíků ke katolické víře.²¹¹ Navíc Divišovo nedrahovické panství sousedilo s panstvím Vysoký Chlumeč patřícímu lobkovickému páru,²¹² a tak blízký kontakt s tímto katolickým párem mohl mít vliv na Divišovo obrácení se ke katolické víře.²¹³

Otázkou ovšem zůstává, kdy k náboženské konverzi Diviše došlo. Ze svědectví Historie o těžkých protivenstvích církve české se dozvídáme, že Diviš „k náboženství papežském před mnoha lety na císařském dvoře slouže, byl přistouplil.“²¹⁴ Divišova konverze tedy dle tohoto svědectví mohla proběhnout již před rokem 1614, neboť Diviš se účastnil dvorského života

²⁰⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 27, 31-32. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Také KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 153. Podobné nejasnosti o určení víry jsou patrné i u Kryštofa Haranta. Více KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 326 – 329.

²⁰⁶ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 27. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁰⁷ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 153.

²⁰⁸ Převaha katolíků se projevila především po jmenování Zdeňka Popela Lobkovice v roce 1599 do úřadů nejvyššího kancléře a dalších katolických šlechticů do zemských úřadů. Dva dny po Lobkovicově jmenování odstoupil z úřadu nekatolík Kryštof Želinský ze Sebzuzína, poté byl nucen odejít další nekatolík český sekretář Jan Milner. Na jich místa byli dosazeni katoličtí šlechtici. Více MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*, České Budějovice 2005, str. 107 – 111. Také o výhodnosti katolického vyznání v úřadu a o vytlačování šlechticů nekatolické konfese z úřadů na konci 16. století. MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 167.

²⁰⁹ Viz str. 26-27.

²¹⁰ Viz str. 20-21.

²¹¹ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 155.

²¹² KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 157.

²¹³ Zde je vliv sousedů na konverzi jedince, vykládán z druhé náboženské strany, Kryštof Harant měl na základě vlivu evangelických šlechticů konvertovat k protestanství. KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 324 – 27.

²¹⁴ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 187.

pouze za panování Rudolfa II.²¹⁵ V mládí se stal pázetem na císařském dvoře, později zastával funkci císařského stolníka.²¹⁶ K tomuto tvrzení přispívá i fakt, že Diviš nacházíme mezi beány u pražských jezuitů v Klementinu, kde studoval od roku 1583.²¹⁷ Avšak dle Historie o těžkých protivenstvích jezuité prý Diviše podezřívají z kacířství, neboť byl příliš mírný a směrem k nim vlažný.²¹⁸

Naproti, tomu ze zpráv Jana Rosacia Hořovského, které přejímá i Pavel Skála ze Zhoře, se dozvídáme, že Diviš vyznával od mládí podobojí²¹⁹ a konvertoval ke katolickému vyznání až pro získání úřadu hejtmána Pražského hradu.²²⁰ Divišova konverze měla tedy proběhnout kolem roku 1614.²²¹ Toto tvrzení podporuje i list pražského arcibiskupa Lohelia z roku 1614 kardinálovi Khleslovi, kde Lohelius mluví o Divišovi jako o člověku nespolehlivém, a nedoporučuje ho do úřadu hejtmána pražského hradu, neboť „*hradní hejtmán musí býti katolíkem, už proto, že přichází za často ve styk s hradním duchovenstvem- jak při církevních obřadech, tak v záležitostech světských*“.²²² Dalším faktem přispívajícím k tvrzení, že Diviš konvertoval ke katolictví až po roce 1610, je nenalezení Divišova jména v seznamu katolických šlechticů z roku 1602 a 1609.²²³ Divišově pozdějšímu obrácení se na katolickou víru odpovídají i jeho přátelské styky s nekatolickou šlechtou,²²⁴ také proto dle Kalisty „*užší přichýlení se páně Divišově k straně stavovské po pádu Rudolfově probudilo, jak se zdá, nedůvěru katolíků němu.*“²²⁵

²¹⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.30. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²¹⁶ Tamtéž, str. 27. Císařským truksesem byl Diviš od roku 1588 až do roku 1611. Tamtéž, str. 35.

²¹⁷ WINTER, Zikmund, *O životě na vysokých školách pražských knihy dvojce: kulturní obraz XV. a XVI. století*, Praha 1899, str.271.

²¹⁸ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, *Jan, Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 187.

²¹⁹ Tamtéž, str. 337. Také TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 102.

²²⁰ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 267.

²²¹ Diviš zastával úřad hejtmána pražského hradu v letech 1614 -1619. PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str.382.

²²² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.45. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²²³ Tamtéž, str. 30

²²⁴ Divišovy kontakty s Jáchymem Ondřejem Šlikem a Janem Jiřím ze Švamberka. Více str. 31–32.

²²⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.45. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

Z Diviše se nestane radikální konvertita,²²⁶ ale připojí se ke straně umírněných katolíků, například k Adamovi ze Šternberka, Adamovi mladšímu z Valdštejna. Také se Diviš společně s bratrem Heřmanem stávají zprostředkovateli, kteří mají „*pohnouti stavy k odvolání*“ dekretu o vypovězení jezuitů ze země.²²⁷

Přelom v Divišově životě nastává v srpnu 1619, kdy se Diviš definitivně přiklání ke stavovskému povstání,²²⁸ na Diviše je v této době vyvíjen tlak ohledně jeho zastávání úřadu hejtmana Pražského hradu. Znovu jako v roce 1614 je řešeno Divišovo náboženské vyznání v této funkci, nyní ovšem z druhé strany náboženského spektra. Na stavovském sněmu v srpnu 1619 proti Diviši vystupuje Bohuchval Berka z Dubé „*Poněvadž sou se na tom jak předešle tak i nyní [stavové] snesli, aby úřadové zemští přednější lidmi náb. evangelického osazování byli a také artikul jeden, na něž již spolu s zeměmi přivtělenými přísahu učinili, to v sobě obsahuje, a v počtu týchž úřadův i úřad hejtmánství hradu pražského se nachází a ten osobně podobojí svěřen býti má, že pak až posavad při osobě pod jednou a to ještě té, která pro týchž úřad nedávno apostovala*“.²²⁹ V Berkově vystoupení, také lze spatřit výtku na Divišovu nedávnou konverzi ke katolické víře, neboť protestanská strana na tyto konverze reagovala jako na prospěchářství, kariérismus a lhostejný vztah k tradice víry předchozích generací.²³⁰ Divišovo odvolání je nakonec na žádost rytířského stavu, podané ústy Kašpara Kaplíře, odloženo na příští den. K jeho projednávání se stavové další den (21. srpna) ani později nevrátí, zřejmě tedy se Diviš definitivně rozhodl pro stavovskou stranu.²³¹ Jiný útok na Divišovo katolické vyznání není zaznamenán až do konce stavovského povstání.

²²⁶ Jako v případě Karla z Lichtenštejna, který se jako katolický konvertita postavil rázně proti stavovskému povstání. MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*, České Budějovice 2005, s. 118-19.

²²⁷ Dekret byl vydán 1. června 1618. Jednání o odvolání dekretu o vypovězení jezuitů ze země bylo neúspěšné. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.49. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²²⁸ Na Divišovo rozhodnutí podpořit stavovské povstání měl patrně vliv odchod Adama ze Šternberka do Budyně, ale také i útěk Divišova bratra Heřmana do Saska. První příklonem Diviše ke straně stavovského povstání byl jeho hlas pro svrhnutí Ferdinanda Štýrského z trůnu (dne 19. 8. 1619). KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 51-52. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²²⁹ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 267.

²³⁰ KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravě*, Praha 2004, str. 156.

²³¹ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 267. Dle Kalisty je Diviš zachráněn od přátel z rytířského stavu. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 52. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

Diviš je i přesto nakonec v tichosti zbaven úřadu hejtmana, ovšem získává jiný, stává se dvorským hofmistrem v letech 1619 až 1620. PALACKÝ, František, *Přehled současné nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, str. 382.

Katolická víra však Diviše neochránila před obvinění z „rebelie“ proti císaři, spíše naopak. Dle Historie o těžkých protivenstvích mělo být Divišova katolictví využito „aby lidé snáze uvěřili, že se to ne pro náboženství děje, poněvadž ani katolíkům se neodpustilo.“²³²

Sondou do Divišova náboženského citění je jeho chování ve vypjatých chvílích těsně před staroměstskou popravou. Zprávy o rozpoložení obviněných v předvečer popravy detailně popsal Jan Rosacius Hořovský,²³³ který jako evangelický duchovní mohl být útěchou pro odsouzence před popravou.²³⁴ Rosacius vypráví o návštěvě Kryštofa Haranta a Viléma Konecchlumského, kteří byli Divišovými spoluvězni. Při nekatolickém obřadu se k oběma šlechticům přidává i katolík Diviš, Rosacius popisuje vzniklou situaci „*tu se v prsy uhodil rukou pravou, a hlasem, krůpěje slz z očí svých vypouštěje, zvolal: „I já tomu všemu věřím a s tím umřít hotov jsem.“*“ Rosacius uvádí, že byl překvapen z Divišova vyznání. Diviš tedy poklekl a společně s Harantem a Konecchlumským se zpovídal z hříchů, také Diviš přijal rozhrěšení. Ovšem když mělo dojít k přijímaná svátosti, Diviš „*tu on dále na stranu klekl a tak se horlivě modlil*“, poté se opět navrátil a k nim přiklekl a společně poděkovali Pánu Bohu. Duchovní Rosacius se na Diviše na obrátil, proč také nepřijal svátost podobojí. Diviš odpovídá „*ovšem že jsem to mohl i měl učinit, ale*“, na chvíli se odmlčel a pak pokračuje „*nyní na tom přestávám, co mi Pán Bůh podle těchto mých milých přátel skrze vás dobrého učinil, a věřím Pánu Bohu mému, že to ode mne přijal milostivě a dá mi život věčný, tak že se tam s těmito milými přáteli shledám a na věky jeho oslavovati budu*“²³⁵

²³² KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 187.

²³³ Jan Rosacius Hořovský sepsal knihu *Koruna neuvadlá mučedníků Božích českých o posledních chvílích odsouzených před staroměstskou*. KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 319-370.

²³⁴ I přes těžký osud smrti na popravišti se snažili duchovní, aby tato smrt odsouzenců byla alespoň křesťansky důstojná a přibližovala se k tehdejšímu ideálu „dobré smrti“. Více KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 183 - 86. Dalším evangelickým duchovním stavů byl před staroměstskou popravou luteránský duchovní David Lippach. KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 401.

²³⁵ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 337-39. Rosaciovo vyprávění přejímá Komenský i Skála. Tamtéž, str. 187- 188. TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 101-103. Historik Král na příkladu Divišovy účasti na nekatolickém obřadu ukazuje blízkost katolického a protestanského rituálu smrtelné postele. KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, str. 121-22.

Rosacius dodává, že při odchodu potkal dva kapucíny spěchající za Divišem, také na staroměstské popraviště Diviše doprovázeli dva jezuité.²³⁶ Diviš tedy dle Rosacia „měl naději ještě složenou v milost lidskou, ale nedošel jí.“²³⁷ Diviš tedy patrně stále doufal v omilostnění i z důvodu své katolické víry, ke které se hlásil i po dobu stavovského povstání. Ovšem zda byl Diviš přesvědčeným katolíkem, který i v době stavovského povstání zůstával věrný katolické víře,²³⁸ či jen byl formálním katolíkem a v hloubi duše stále vyznával podobojí, čemuž by odpovídalo shora zmiňované Rosaciovo vyprávění a také dobová narážka na jeho důvod ke konverzi,²³⁹ o tom se lze dnes jen dohadovat.

²³⁶ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 339, 360. Také tuto pasáž Skála přejímá z Koruny neuvadlé. TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 115. I ve zprávě duchovního Davida Lippacha přejaté Skálou doprovází Diviše jezuité, on ale „na kejklování a kříže líbání jezuitův málo dbal“. Tamtéž, str. 126. Srov. V Historii o těžkých protivenství je uváděno, že Diviše doprovází jezuita a nějaký kanovník, také tady Diviš „řečí, napominání, potěšování a jiných titěrek nemnoho pozoroval, nýbrž od políbení „Pacem“, jakž mu říkají, že se odvrátil“. KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 188-189.

²³⁷ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 339.

²³⁸ Srov. Juřík uvádí, že Diviš konvertoval zpátky k podobojí při příklonění ke straně stavů (léto 1619), a bělohorské porážce měl Diviš konvertovat znovu ke katolictví. JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 22.

²³⁹ Např. narážka Bohuchvala Berky z Dubé. Viz. str. 34.

5. KARIÉRA

Diviše, stejně jako většinu novověkých šlechticů z panského i rytířského stavu, čekalo životní rozhodnutí, jakou cestou se ve svém životě vydat, zda bude „jen pobývat na zděděných statcích a trávit své dny stereotypními starostmi o zdárný chod hospodářství“ či zda opustí hranice svého panství a bude muset čelit volbě mezi symbolickou loutnou či mečem, tedy zda se rozhodne pro dvořanskou či vojenskou kariéru.²⁴⁰ Diviš zvolil nejistou, ovšem zato rozmanitější cestu než život venkovského šlechtice. Ve volbě mezi pomyslnou loutnou a mečem se Diviš rozhodl pro loutnu.

5. 1. KARIÉRNÍ POSTUP – od pážete k úřadu hejtmana

Diviš Černín svoji kariéru zahajuje pážecí službou na rudolfinském dvoře, působí zde dle Kalisty ještě patrně před smrtí svého otce Jana Černína.²⁴¹ Jeho ochráncem byl zmiňovaný strýc Humprecht (st). Černín.²⁴² Diviš mohl zažít výchovu podobnou té, jakou líčí Jindřich Michal Hýzrle z Chodů na dvoře arcivévody Arnošta ve Vídni. Hýzrle popisuje: „*Nás pážata taky vyučovali a cvičili v různých dovednostních rytířských, v jízdě na koni, šermování, skákání, tanci, skocích na koně, zvedání dlouhého kopí, běhání kroužku, pěších a jezdeckých turnajích, a taky k tomu nás měli, abychom se cizím řečem učili, jako latinsky, vlašsky, španělsky a francouzsky, tedy všemu, k čemu kdo chuť a náklonnost choval.*“²⁴³

Diviš poté neopouští císařský dvůr, od roku 1588 působí jako císařský truckses (stolník).²⁴⁴ Přestože Diviši za vykonávání tohoto úřadu měl plynout stabilní plat, v září 1610 Diviš žádá císaře Rudolfa II., aby mu jako náhradu za nevyplacený dvorský plat povolil stálý roční důchod 600 tolarů.²⁴⁵ Odpověď Divišovi přichází až v květnu 1611, žádost je přijata. Diviši má být

²⁴⁰ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 11-12.

²⁴¹ Jan umírá již roku 1580. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8. Rudolf II. ovšem se svým dvorem do Prahy přesídlil až v roce 1583. Diviš tedy mohl vykonávat pážecí službu na pražském dvoře až po smrti otce či pobývat na císařském sídle ve Vídni, stejně jako například shora zmíněný Jindřich Hýzrle z Chodů.

²⁴² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 27. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁴³ PETRÁŇOVÁ, Lydie a kol. (edd.), *Příběhy Jindřicha Hýzrle z Chodů*, Praha 1979, str. 174.

²⁴⁴ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 35. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Srov. Starý uvádí, že Diviš vykonával funkci císařského stolníka od 1592 až do roku 1611. Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfinské*, Praha 2014, str. 268.

²⁴⁵ Roku 1611 Divišova nevyplacená odměna dosáhla částky přes 4000 rýnských zlatých. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 35. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Podobné zkušenosti s nevyplacenou odměnou za své dvořanské služby pro Rudolfa II. měli i další šlechtici, např. i Kryštof Harant. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 20-21.

každý rok vyplaceno „*počnouc od začátku tohoto 1611 léta šest set tolarův neb kop míš. z důchodův našich Ungeltských v Tejně v Starém Městě Pražském jakožto dobře zasloužený provisin až do jeho živnosti*“.²⁴⁶ Po pádu Rudolfa II. Diviš končí ve stolnické funkci a žádá českou komoru o slibovanou odměnu, avšak nepořídil.²⁴⁷ A tak se tedy Diviš počátkem července 1611 obrací s prosbou k novému králi Matyášovi, uvádí, že věrně sloužil císaři Rudolfovi II. jako edlknob (páže), trukses, později jako přísedící komorního a zemského soudu a rada císařský, poukazuje i na zásluhy svých předků habsburskému rodu.²⁴⁸ Komora uznávala, že Divišova pohledávka je oprávněná, avšak nechtěla ji Diviši připsat z ungeltních peněz,²⁴⁹ a tak navrhovala vyplácet Divišovi odměnu z rentmistrovského úřadu, ten byl ale většinou bez peněz. Jednání se tedy protahovala, po třech letech, v březnu 1614 se Diviš konečně dočkal potvrzením Rudolfova obdarování.²⁵⁰

Dvořanská služba na rudolfinském dvoře měla i své výhody, těsné vazby s císařem mohly dvořanům zajistit značný vliv na rozhodování samotného císaře. Služba na císařském dvoře představovala také dobrý počátek slibné kariéry pro mnoho aristokratů.²⁵¹ Například Rudolf II. jmenuje Diviše roku 1604 radou dvorského a komorního soudu slovy „*že sme tebe znagje hodnost osoby twé k tomu, za Raddu naši do saudu našeho dworského a komornjho králowstwji obrati a woliti ráčili.*“²⁵² Od roku 1609 byl Diviš také přísedícím zemského soudu.²⁵³ Diviš se také účastnil zasedání státní rady. V březnu 1606 Diviš podepsal s dalšími pány a rytíři podmínky pro mírové jednání s Uhry a instrukce pro delegáty stavů pro toto jednání s Uhry. Poté v květnu stejného roku byl Diviš přítomen zasedání o věci Šebestiána z Vřesovic a o apologii Jiřího z Lobkovic, kterému byla za nedodržený slib císaři a za útok na nejvyšší

²⁴⁶ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.40-41.[cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁴⁷ Kalista popisuje, že Rudolf na konci své vlády „*rozhozoval plnýma rukama, jako by chtěl zmařit všechno, co v Čechách dosud panovníkovi patřilo.*“ Matyáš tedy měl nařídít české komoře, aby odmítala všechny prosby šlechticů o vyplacení odměn udělených Rudolfovi II., aby tedy bylo zastaveno pustošení královského majetku. Tamtéž, str.41.

²⁴⁸ Tamtéž, str. 41.

²⁴⁹ Ungeltní peníze byly z „*nejbezpečnějších příjmových zdrojů*“, které komora měla, a k nimž „*také v době nouze velmi často utíkalo.*“ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.42.[cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁵⁰ Tamtéž, str. 41-43. Částka 600 kop. míš. měla být Diviši vyplácena ve dvou termínech, první polovina o sv. Havlu a druhá polovinu o sv. Jiří. První částka byla stanovena na sv. Jiří 1614. Také měly být doplacený i tři zadržené částky od data Rudolfova dekretu. Diviš se měl spokojit s úpisem na peníze. Tamtéž, str. 42-43.

²⁵¹ Například Vilém Slavata zastával čtyři roky úřad maršálka královského dvora v Čechách, také Adam mladší z Valdštejna započal svoji kariéru jako nejvyšší dvorský štolmistr. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 19-20.

²⁵² *Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň)*, oddělení správy fondů a sbírek Jindřichův Hradec Rodinný archiv Černínů z Chudenic (RAČ), nezpracovaný fond, opis listiny Rudolfa II. z roku 1604 adresované Divišovi Černínovi.

²⁵³ Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfinské*, Praha 2014, str.268.

úředníky určena vazba na Křivoklátě. Diviš se také účastnil v září 1609 pojednávání sporu o statek mezi rody Leskovců z Leskovce a pánů z Řičan, na tomto zasedání rady se také řešil spor o svatební smlouvu mezi Vilémem Brabantským a Kašparem z Rotenberka.²⁵⁴

Pro některé šlechtice renesančních Čech znamenala dvořanská služba vrchol kariéry, pro jejich šťastnější kolegy, ke kterým se řadil i Diviš Černín, pak odrazový můstek k dalšímu vzestupu, tedy k ryze politické kariéře stavovského reprezentanta.²⁵⁵ Diviš svoji ryze politickou kariéru v zemské sféře započal funkcí hejtmána Vltavského kraje, kterou zastával opakovaně v letech 1603-1604, 1607-1608, 1609-1610.²⁵⁶ Také Diviš byl přítomen na zemských sněmech. Roku 1602, 1603 a 1604 byl zvolen za Vltavský kraj mezi osoby pečující o zemskou defensi „*když by tak nětco nenadálého a nebezpečného na tato království a země k němu přinálěžjící*“ (čehož pane Bože milostivě ostríhat rač) *přišlo*‘‘.²⁵⁷ Poté ho v roce 1604 stavové zvolili relátorem za rytířský stav,²⁵⁸ roku 1611 byl za rytířský stav zvolen berníkem.²⁵⁹

Divišův podpis pečetí také nalezneme v roce 1608 na listině libeňského míru a porovnání mezi Rudolfem a jeho bratrem Matyášem.²⁶⁰ Avšak jeho osoba se ztrácí v jednáních o Majestátu roku 1609, a tak nevíme, jaké stanovisko Diviš k této věci zaujal.²⁶¹

Naopak při vpádu Pasovských do Prahy roku 1611 se Diviš Černín zúčastňuje několika důležitých okamžiků. Diviš se společně se svými bratrem stává zprostředkovatelem mezi Rudolfem II. a stavy, a společně s dalšími šlechtici, například s Adamem ze Šternberka, a Vilémem Slavatou, se ubírají na jednání se stavy na Staroměstskou radnici.²⁶² Vyslanci císaře oznamují stavům, „*že J. Mt. cí. po učiněné povinnosti od lidu verbovaného lid pasovský ve čtyřech dnech rozpustiti chtějí ráčí, že žádný z lidu pasovského do měst Pražských jíti nemá, pročez pasy silnou vartou opatřiti chtějí ráčí, třetí, jak lid pasovský odtud odtáhne, aby také ihned lid náš spolu rozpuštěn byl.*“ Císařské komisaře přerušoval křik stavovské opozice,

²⁵⁴ PEŠÁK, Václav (ed.), *Protokoly české státní rady z let 1602-1610*, Praha 1952, str. 73, 89-94, 207-208.

²⁵⁵ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 22.

²⁵⁶ MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011, Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk, str. 149-150.

²⁵⁷ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, X., 1600-1604*, Praha 1900, str. 277-78, 414, 562.

²⁵⁸ Tamtéž, str. 575, 578, 580.

²⁵⁹ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV., 1611. II.*, Praha 1929 str. 682.

²⁶⁰ JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty od I. 1608-1609, pak 1618-1619*, Praha 1866. str. 177.

²⁶¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.37.[cit. 2023-04-05].Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁶² Tamtéž, str. 37-38.

jednání se tedy dále prodlužovalo.²⁶³ Diviš jako císařský vyslanec požíval Rudolfovy důvěry, avšak v jednání se stavy nevystupuje tak rozhodně a pravidelně jako jeho mladší bratr Heřman.²⁶⁴ Tím si Diviš ponechal pootevřenou cestu i ke stavovské straně. V dubnu 1611 se stal členem komise, která na Pražském hradě vyšetřuje Viléma Slavatu kvůli podezření, že má podíl na vině za vpád Pasovských. Dalšími komisaři zvolenými stavy byli dle Slavatova vyprávění například Jáchym Ondřej Šlik, Fridrich z Bílé, Martin Fruwein. Diviš se tedy již v roce 1611 ocitá mezi těmi, se kterými bude po bělohorské bitvě odsouzen k trestu smrti. Zajímavá je také Slavatova poznámka, že „*A ti všickni kommissari nekatoličtí byli.*“²⁶⁵ Diviše tedy v dubnu 1611 Slavata řadil k vyznavačům podobojí.²⁶⁶

Divišova politická kariéra v zemské sféře se posunuje ziskem úřadu hejtmana Menšího města pražského, tento úřad Diviš zastává od roku 1612.²⁶⁷ Diviš Černín si tedy dokázal zajistit podporu i u nového panovníka Matyáše, roku 1612 je Diviš jmenován mezi místodržící Království českého před odjezdem Matyáše z Čech slovy „*p. Diviše Černína z Chudenic z stavu rytířského, vše rady JKMTi.*“²⁶⁸

Vrchol Divišovy kariéry nastává v roce 1614, kdy po odstoupení Jiříka Čejky z Olbramovic je Diviš Černín jmenován do funkce hejtmana Pražského hradu.²⁶⁹ Se jmenováním Diviše Černína do úřadu hejtmana Pražského hradu nebyl spokojen pražský arcibiskup Lohelius kvůli Divišovu náboženskému vyznání, a tak nejspíše pod tímto tlakem Diviš konvertoval ke katolictví.²⁷⁰ Diviš však stále požíval i důvěry stavovské protestanské strany, roku 1614 byl vyslán sněmem za rytířský stav k Pražanům, aby s nimi jednal o společném postupu se stavy. O rok později byl znovu zvolen berníkem, dále roku 1616 byl dokonce vyslán s dalšími osobami

²⁶³ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV., 1611. I.*, Praha 1917 str. 263-66. Diviš se účastní těchto jednání 22., 23. a 25. února, jednání ale pokračovala dále. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.38. [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁶⁴ Heřman se na počátku března 1611 účastnil dalších jednání mezi císařem a stavy ohledně pasovského vojska (opuštění Království českého, za jakých podmínek, zaplacení náhrad za škody, atd.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV., 1611. I.*, Praha 1917 str. 334-335, 340, 338, 396, 434, 646.

²⁶⁵ Celou záležitost dopodrobna popisuje Slavata ve svých pamětech JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619*, Praha 1868., str. 27.

²⁶⁶ Více o náboženském životě Diviše str. 31-36.

²⁶⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.44. [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Srov. Viléma Slavata již v roce 1608 uvádí Diviše Černína při podpisu libeňského míru jako hejtmana Menšího města pražského. JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty od I. 1608-1609, pak 1618-1619*, Praha 1866, str. 177.

²⁶⁸ REZEK, Antonín (ed.), *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova*, sv. I., Praha 1880, str. 233.

²⁶⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.44-45. [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁷⁰ Více str. 33.

panského a rytířského stavu, aby provázely korunovační klenoty při jízdě na Karlštejn.²⁷¹ Roku 1617 se Diviš při volbě českého krále vyjádřil pro Ferdinanda Štýrského.²⁷²

5. 2. REPREZENTACE ŠLECHTICE – dobová nutnost

Nejen kariéra hrála důležitou roli v Divišově životě, velkou roli sehrála i důležitost reprezentace vlastní osoby a rodu. I pro mnoho dalších ambiciózních šlechticů raného novověku byla kariéra a reprezentace vhodným prostředkem k dosažení lepšího společenského postavení. Maťa ve své knize Svět české aristokracie neukazuje reprezentaci aristokracie pouze jako reprezentaci společenského postavení daného šlechtice, ale jako směnu finančních prostředků na symbolický kapitál šlechtice, díky němuž mohl získat prominentní sociální postavení. Aristokrat tedy využívá reprezentaci jako způsob, jak svoje nabyté peníze vystavit na odív a tak porovnat a odlišit svoje bohatství (tedy zástupně sebe) od bohatství dalších příslušníků svého stavu, panského či rytířského, a tak zaujmout určité místo ve společenském žebříčku.²⁷³ Reprezentace tedy potvrzovala „*právo rodilých aristokratů na odpovídající společenské postavení a legitimizovala současně ty šlechtice, kteří se mezi aristokratickou honoraci povznesli z nízkých kruhů.*“²⁷⁴ Toto postavení vydobyté na základě nákladné reprezentace však nebylo stabilně dané, a tak tlak na udržení si stejné úrovně životního stylu bylo pro aristokraty nezdědka likvidační, avšak dobově nutné.²⁷⁵

5. 2. 1. FORMY REPREZENTACE - majetek, literární mecenát

Mezi hlavní komponenty společenské role aristokrata patřila stavba sídel, chov koní, lov nebo náboženský či kulturní mecenát. Tyto činnosti tedy byly symboly, které ve svém souhrnu určovaly stupeň společenského postavení jejich majitele či vykonavatele.²⁷⁶ Divišova reprezentace tkvěla především v rozhojňování majetku a v potřebě vyrovnat se svým sídlem,

²⁷¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.46. [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁷² JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619*, Praha 1868, str. 273.

²⁷³ MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 228-229. Více Tamtéž, kapitola Aristokratické výdaje, str.228 – 274.

²⁷⁴ Tamtéž, str. 232.

²⁷⁵ Například v případě Petra Voka z Rožmberka bylo nepředstavitelné i v době finanční tísně omezit výdaje na „kulturní investice“. MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 230-231. Ukázkou reprezentace jako nutnosti pro šlechtice, očekávané i od nezáměrného rytíře, je příklad rytíře Rafaela Chroustenského z Malovar, který ve své závěti jako důvod svých výdajů za šperky a šatstvo uchránění se před posměchem a pomluvami. Tamtéž, str. 232-233. Maťa také dodává, že život české aristokracie se stával v průběhu 16. a 17. století, čím dál tím složitějším, náročnějším a úměrně tomu se i více prodražoval, protože nároky ke zvládnutí „aristokratické role“ narůstaly. Tamtéž, str. 236-237.

²⁷⁶ MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 237-238.

tedy nedrahovickou tvrzí, požadavkům dobové renesanční módy. Divišova reprezentace se také projevovala v podpoře literárního mecenátu.

Architektura šlechtických sídel prošla během raného novověku vývojem od středověkých hradů a tvrzí s obrannými funkcemi k renesančním zámkům s pohodlím, světlem, teplem, ke stavbám dle architektonického řádu s estetickými kategoriemi.²⁷⁷ A tak i Diviš nechal patrně přestavět starou tvrz na renesanční zámek. O tom, jak konkrétně nedrahovický zámek Diviš přestavěl, se zprávy bohužel nedochovaly. Sedláček pouze uvádí, že zámek, byl „*ve čtyři strany vystavěn, šindlem přikryt a obsahoval 10 pokojů malovaných, 7 sklepů suchých, 5 sklepů pro pivo a víno, 13 komor, kuchyni a pekárnu.*“²⁷⁸ Nedrahovický zámek byl několikrát vypleněn vojskem, nejdříve již za stavovského povstání, neboť v květnu 1620 se Diviš spolu s dalšími šlechtici hlásil na generálním sněmu o náhradu za zplundrování od nepřátelského vojska.²⁷⁹

Po bělohorské bitvě na nedrahovický zámek vtrhli císařští vojáci a vyplenili ho, Diviš s manželkou se před nimi utekl schovat na nedaleký zámek Vysoký Chlumeč.²⁸⁰ Dále Sedláček uvádí, že další vojsko, v tomto případě švédské vojsko, „*učinilo v pokojích velkou škodu, nicméně zůstal zámek celý, jen na paláci (1652) byly čtyři trámy již špatné a ve světničce pod krovy táflování prolomeno.*“ Roku 1662 nedrahovický zámek shořel od hromobití, ale zámek byl následně opraven v letech 1667-1668. Po opravě měl mít zámek 17 pokojů, 3 rundely, pekárnu, 9 sklepů a kuchyni.²⁸¹

Poté, co byl zámek Diviši zkonfiskován kvůli jeho účasti na stavovském povstání, získala Nedrahovice na podzim roku 1621 Polyxena z Lobkovic do zástavy oproti půjčce, kterou poskytla císařskému generálovi Baltazaru Marradasovi.²⁸² V roce 1623 došlo k definitivní transakci a Polyxena se tedy stala právoplatnou majitelkou.²⁸³ Po její smrti byly Nedrahovice spojeny s vysokochlumeckým panstvím Lobkoviců. Na nedrahovickém zámku měl rád přebývat Polyxenin syn Václav Eusebius z Lobkovic. Sedláček uvádí, že jeden z pokojů se připomíná jako ten, kde kníže bývá. V roce 1795 bohužel zámek znovu vyhořel i se dvorem, jeho zdi

²⁷⁷ MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 246-247.

²⁷⁸ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str. 146-147.

²⁷⁹ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl IV.*, Praha 1868, str. 95.

²⁸⁰ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str. 136.

²⁸¹ Tamtéž, str. 146-147.

²⁸² KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 160-161.

²⁸³ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65. Více str. 24.

„hrubě porouchané hrozily se sesouti, rozebrány a nechány jen ty skrovné zbytky“. Nedrahovický zámek již po tomto požáru nebyl nikdy opraven.²⁸⁴

K nedrahovickému panství přibyly i dvě obce Příčovy Luhy a ves Hošín, které prikoupila Divišova manželka Anna jako konfiskát v roce 1620.²⁸⁵ Nedrahovické panství Divišovi sloužilo spíše jako venkovské sídlo, jež sloužilo k oddechu, než jako sídlo trvalé.²⁸⁶ Diviš se po většinu času kvůli služebním povinnostem zdržuje v Praze, kde postupně zakupuje tři domy. Dva Divišovy spolu sousedící domy se nacházely na Menším městě pražském, tyto domy stihl Diviš prodat na jaře 1621 ještě před jejich konfiskací.²⁸⁷ Třetí dům nacházející se na Starém městě pražském, na rohu dnešních ulic Karoliny Světlé a Konviktské, naproti rotundě Nalezení sv. Kříže, byl Divišovi zkonfiskován.²⁸⁸ Divišova manželka ovšem uplatnila svůj nárok na tento dům, neboť doložila, že ji Diviš dlužil, a tak polovina staroměstského domu zůstal v jejich rukou.²⁸⁹

Diviš se také jako další příslušníci nižší šlechty zapojil do finanční podpory vydávání literárních děl. Rytíři na rozdíl od příslušníků panského stavu neinvestovali do vydávání žánrových pestrých literárních titulů finanční prostředky pravidelně a dlouhodobě, avšak v předbělohorských Čechách tištěnou knižní produkci podporovalo 150 nižších šlechticů z 82 rytířských rodů.²⁹⁰ Divišův literární mecenát mohl být nejenom ukázkou reprezentace vlastní

²⁸⁴ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.146-147. Sedláček popisuje v jeho současnosti (vydání tohoto dílu Hradů, zámků a tvrzí v roce 1927), že v místě nedrahovického zámku stojí velká kůlna, dále „naproti kůlně k jihu jest ve starých zdech dřevník. Odtud jde ke kůlně stará sice, ale v nově opravená zeď lamajíc se v úhlu. Z té zdi vystupuje k západu roh zdi, opíraje se o kolnu, pod níž jsou sklepy.“ Do sklepů vedou dle Sedláčka dveře z 15. nebo počátku 16. století, ve sklepech se nachází „klenutí spočívající na sloupu uprostřed postaveném.“ Tamtéž, str. 146. Do dneška se ze nedrahovického zámku dochovaly sklepy a zbytky zdí s částmi původních gotických prvků, jinak se nachází na tomto místě moderní průmyslová budova. KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 154.

²⁸⁵ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66. Více str. 24.

²⁸⁶ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.37. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁸⁷ Diviš prodal 16. 3 1621 dva domy na Malé straně (jeden větší, druhý menší) Marii Magdaléně Trčkové za 3000 kop míš., která je odprodala vzápětí Albrechtu z Valdštejna, který na nich vybudoval svůj palác. LÍVA, Václav, *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*, in: LÍVA, Václav, *Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy*, sv. 9, Praha 1935, str. 305-06.

²⁸⁸ Roku 1619 kupuje Diviš s manželkou tento dům ve svatolinharstské čtvrti (č. 318) od apelačního rady Jana Daniela Kapra za 1200 kop. míš. Tamtéž, str. 65.

²⁸⁹ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65, Více str. 24-25.

²⁹⁰ Bůžek udává, že těchto 150 členů nižšího šlechtického stavu na počátku 17. století tvořilo necelé jedno procento všech žijících rytířů v Čechách včetně žen a dětí. Dále Bůžek rozděluje dvě skupiny rytířů podporujících literární mecenát. První skupinu mecenášů tvořila nižší šlechta, která vykonávala úřad v lokální a zemské linii předbělohorského politického systému, do této skupiny lze zařadit i Diviše Černína. Druhou skupinu mecenášů tvořily rytířští zbohatlíci, často čerstvě povýšení do panského stavu, kterým především úvěrové obchody vynesly vysoký peněžní zisk, ale také pomohly k dosažení vlivného zemského úřadu. BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996, str. 133-139.

osoby, ale i jeho upřímným zájmem o renesanční kulturu a humanismus i díky vlivům jeho dlouholeté služby na pražském dvoře.

Dodnes jsou známy dvě dedikace připisované Diviši Černínovi. Roku 1614 mu připisuje měšťan Nového města pražského Vavřinec Žežhule svůj přetisk Hájkova popsání požáru Pražského hradu z roku 1541, který byl vytištěn u Samuela Adama z Veleslavína.²⁹¹ Roku 1617 vydává Bartoloměj Kožlanský drobnou knížečku s názvem Pobožné rozmlouvání křesťanského člověka s Pánem Ježíšem Kristem na kříži umučeném pro spasení všech lidí věřících, nyní v nově z písem svatých složené a na světlo, vydané s dedikací „*Urozeným a statečným rytířům Divišovi Černínovi z Chudenic na Nedrahovicích a Chocomyšli, Janovi Bukovanskému Pinthovi z Bukovan a na Bukovanech a Krašovicích, místopisari v království českém*“.²⁹² Zajímavé je, že dle Jirečka byl autor této knížky knězem podobojí z Litoměřic.²⁹³ Tento fakt by potvrdil, že Diviš, i přes svou konverzi ke katolictví, měl blízko k víře podobojí.

5. 2. 2. FINANČNÍ ZDROJE – režijní a úvěrové podnikání

Nákladná reprezentace raně novověkého šlechtice vyžadovala vydatné finanční zdroje. Základní zdroje příjmů české aristokracie v 16. a 17. století lze rozdělit do tří kategorií dle jejich původu - na příjmy z patrimonia, příjmy z rodícího se aparátu a z úvěrových operací.²⁹⁴ Divišovy finanční prostředky pocházely ze tří shora zmiňovaných typů příjmů, především však z výdělku nedrahovického panství a z úvěrových transakcí, neboť příjmy z dvořanské služby byly Diviši vyplaceny až zpětně po několika letech vymáhání,²⁹⁵ a tak naopak Diviš musel svůj pobyt v Praze financovat z výtěžku svého panství.

Diviši Černínovi po převzetí nedrahovického majetku²⁹⁶ ztěžovaly hospodaření nároky Blíževských z Blíživa a Čabelických ze Soutic. Prvně jmenované požadavky byly vyplaceny

²⁹¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.36. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

²⁹² Kniha ozdobená dřevořezbou představující Ježíše Krista na kříži byla vytištěna u Jana Stříbrského. ZÍBRT, Čeněk. *Bibliografie české historie, díl 4: přehled třicetileté války (1600-18). třicetiletá válka (1618 až do r.1632), čís. 1-11820*, Praha 1909, str. 196, číslo 3433. Bůžek uvádí, že rytíři především podporovali vydávání knih s náboženskou tematikou, menší pozornost věnovali dílům historickým a přírodovědným. BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělhorských Čech*, Praha 1996. str. 133. Také Bůžek dodává, že typické pro literární mecenátské výkonných úředníků ve sféře stavovské, stavovsko-panovnické, monarchické bylo společně sdružovat finanční prostředky pro vydání literárního díla. Tamtéž, str.137.

²⁹³ JIREČEK, Josef, *Rukověť k dějinám literatury české do konce XVIII. věku*, svazek I., Praha, 1875, str. 403

²⁹⁴ MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str.186. Více Tamtéž, kapitola Aristokratické příjmy, str. 184-227

²⁹⁵ Více str. 37-38.

²⁹⁶ Diviš a jeho bratr Humprecht si roku 1593 jako dva nejstarší z Janových synů rozdělili otcův majetek. SEDLÁČEK, August, *Hradý, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.146. Více str. 14-15.

Divišem v roce 1605, nároky Čabelických ze Soutic byly vyplaceny o sedm let poté v roce 1612.²⁹⁷ Jak Kalista píše, byl Diviš nejspíše dobrý hospodář, neboť roku 1617 vlastnil již zámek, poplužní dvůr s pivovarem v Nedrahovicích, celé vsi Nedrahovice, Jesenice, Bor, Radeč, Ouklid a části vsí Doudlebiček, Polechovic, Ostrova, dále dva mlýny, poplužní dvůr Pohoří s ovčínou, s dědinami, lukami, lesy, háji rybníky, s potoky atd.²⁹⁸ Mezi rokem 1617 až 1620 Diviš prodal části třech vsí a naopak přikoupil vsi celé, Dublovice, Stuchanov, Martince a Boudy.²⁹⁹ Dle odhadní listiny komisařů z roku 1623 ke konfiskovanému majetku Diviše patřilo 51 „*osedlých s potahy a chalupníkův všech spolu*“.³⁰⁰ Poddanská renta tedy k pokrytí Divišových výdajů nestačila, Diviš se tedy uchyluje k režijnímu podnikání na svém panství.³⁰¹ Zřizuje postupně tři poplužní dvory s množstvím dobytka a pěstováním obilí, ovčínou, tři mlýny, také pivovar, kde se vařilo každých čtrnáct dní 10 -12 věrtelů piva, které se pak rozváželo do čtyř místních krčem, Diviš také na svém panství zakládal rybníky.³⁰² Rybníkářství spolu s pivovarnictvím patřilo po celé 16. století k nejoblíbenějším oblastem seberealizace ekonomicky uvažujících šlechticů. Olomoucký biskup Jan Dubravius dokonce napsal celé dílo o rybníčním hospodaření, ve kterém píše o rybníkách jako o zdroji největšího bohatství.³⁰³ Na Divišovo podnikání v rybníkářství mohl mít vliv i známý Jakub Krčína z Jelčan, který nedaleko

²⁹⁷ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str. 146.

²⁹⁸ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.32. [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Kilián dodává, že v Jesenici se nacházel farní kostel s patronátním právem Diviše Černína, také opravuje jména vesnic Ouklid na Úklid a Polechovice na Bolechovice. Dále uvádí Kilián, že poplužní dvůr Pohoří byl patrně u Bolechovic, a také to, že jeden z ovčínů je dnes samotou zvanou Ovčín nedaleko Nedrahovic. KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 154

²⁹⁹ Tamtéž, str. 154. Kalista uvádí názvy vesnic Daublovice, Stupanov, Martinice, Budy. Tyto vsi byly Divišovi konfiskovány po bělohorské bitvě a v roce 1623 nedrahovické panství s těmito vesnicemi zakupuje Polyxena z Lobkovic. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.32-33. [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁰⁰ Poddání nedrahovického panství dohromady platili 31 kop 27 grošů na sv. Jiří a tolik také k datumu sv. Havla, k tomu dodávali na zámek ročně 109 slepic a přes 3 kopy vajec, jinak „*ouročního nic neplatí, roboty s koňmi i na den, kdy se jim poručí, vykonávají*“ . Tyto informace pocházejí ze soupisu konfiskovaného majetku (šacuňku), který v 1623 sepsali od Karla z Lichtenštejna nařízení komisaři Václav Viduna Obitecký z Obitec, purkrabí pražského hradu a místokomorník království českého Humprecht Černín, tedy vlastní bratr Diviše. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str. 33. [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Tento soupis konfiskovaného nedrahovického panství připojil Zdeněk Kalista ke svému článku o Diviši Černínovi. Tamtéž, 37(2), str. 91-92

³⁰¹ Mařa uvádí, že výnos z patrimonie zůstal v 16. i 17. století základní příjmovou složkou české aristokracie, avšak soustavně klesal význam poddanské renty, a naopak vzrůstal podíl obratu z hospodářsko-podnikatelských aktivit. Počátek těchto aktivit lze datovat v druhé polovině 15. století. MAŘA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 186-187.

³⁰² KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.91-92. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁰³ Dílo Jana Dubravia z roku 1547. KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 26

od Nedrahovic sídlil.³⁰⁴ O nedrahovické panství se ale nejspíše více starala Divišova manželka Anna, Diviš byl po většinu času zaneprázdněn služebními povinnostmi v Praze.³⁰⁵

Značné nároky na reprezentaci aristokrata vyžadovaly velké sumy peněz, a tak dalším způsobem, jak mohl podnikavý rytíř zbohatnout, bylo poskytování úvěru urozenějším, leč postrádajícím šlechticům.³⁰⁶ I Diviš Černín zřejmě využíval úvěrové transakce, protože při konfiskaci mu byl zabaven nejen nemovitý majetek, ale také majetek na hotovosti. Diviš Černín měl v roce 1621 peněžní pohledávky v hodnotě 30 000 kop míš., což bylo bezmála dvakrát více než cena jeho nedrahovického panství.³⁰⁷ Dokladem pro Divišovy úvěrové transakce je dochovaná listina z roku 1613, ve které Diviš Černín upomíná Jana Jiřího ze Švamberka, aby mu splatil 500 kop grošů z půjčené částky 1500 kop grošů míšenských, protože sám potřebuje splatit pánům Žehartům z Nasavrt za zakoupený statek.³⁰⁸ Další listinou dokazující úvěrové podnikání Diviše Černína je dlužní úpis Zdeňka Popela z Lobkovic a jeho manželky Polyxeny na 1000 kop míš., které jim Diviš půjčil roku 1611.³⁰⁹

Naproti tomu Anna Marie Černínová ze Žeberka, vdova po Martinovi Černínovi z Chudenic na Tasnovicích, roku 1595 protestuje ve svém psaní Rudolfovi II., aby její nevlastní dceři Anně Černínové bylo svěřeno poručnictví nad jejími dětmi Eliškou a Šebestiánem, protože manžel nevlastní dcery Anny, Diviš Černín, je zadlužen. Anna Marie Černínová ze Žeberka se totiž obávala, že Diviš bude svoje dluhy platit z jejich majetku.³¹⁰ Další zmínkou o Divišově nevyrovnané finanční situaci je Divišův dluh 1000 kop Bernardovi st. z Hodějova na Řepici a Drhovli z roku 1617.³¹¹

³⁰⁴ Jakub Krčín z Jelčan vlastnil tvrz Trkov. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.33. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁰⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.35. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Více str. 23.

³⁰⁶ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str.18.

³⁰⁷ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65-66. Avšak cena Nedrahovic ve výši 16 711 kop při odhadu v roce 1623 mohla být podhodnocena, jak také uvádí Kalista. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.34. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁰⁸ KRÁL, Pavel, *Ronšperské setkání. Švamberský pohřeb jako místo politické komunikace předbělohorské šlechtické společnosti*, in: Jihočeský historický sborník (JHS) 68, 1999, str. 299, 305-306.

³⁰⁹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.80. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>

³¹⁰ *Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň)*, oddělení správy fondů a sbírek Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Černínů z Chudenic (RAČ), nezpracovaný fond, listina Anny Marie Černínové ze Žeberka z roku 1595 adresované císaři Rudolfovi II.

³¹¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.32-33. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

V předbělohorském (stejně jako v pobělohorském) období zůstávalo vlastnictví předpokladem veřejné činnosti, také převážnou většinu úředních postů obsazovaly bohatší šlechtické vrstvy.³¹² Diviš, pocházející spíše z chudšího rytířského rodu, patrně potřeboval zlepšit svou pozici k dosažení vyššího kariérního místa. Diviš si mohl půjčovat peníze se záměrem zlepšit si finanční bilanci, neboť na zděděném nedrahovickém sídle ležely dědické nároky jiných,³¹³ také si Diviš musel hradit pobyt v Praze, protože za zastávání funkce císařského stolníka mu nebyl plat pravidelně vyplácen.³¹⁴ Divišovy finanční potíže mohly být způsobeny jeho počátečním investováním do režijního podnikání.³¹⁵ Avšak také si Diviš mohl půjčovat peníze se záměrem investovat do další reprezentace své osoby (přestavba sídla, literární mecenát). Půjčené finance, které investoval, se tedy Divišovi nejen vrátily z výdělku režijního podnikání, ale také z reprezentace, díky které postupně získával důležitější úřady, ze kterých získával plat.³¹⁶ Stejně tak mohl Diviš uvažovat i ve chvíli, kdyby byl nucen si vypůjčit finance na poskytnutí půjčky Janu Jiřímu ze Švamberka či lobkovickému páru. Pro Diviše bylo výhodné po finanční i společenské stránce půjčku poskytnout, protože touto transakcí navázal kontakt s významnými šlechtici, dědicem rožmberských držav po smrti Petra Voka a předním představitelem katolické aristokracie. Tento kontakt mohl Divišovi otevřít dveře k dalším důležitým osobnostem předbělohorských Čech, a tak zvýšit jeho společenské postavení.³¹⁷

³¹² MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 167.

³¹³ Diviš vyplácel jednak bratra Viléma, také vyplatil nároky Blíževských a Čabelických na nedrahovické panství roku 1605 a 1612. SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.146. Viz. str. 14-15.

³¹⁴ Roku 1611 Divišova nevyplácená odměna dosáhla částky přes 4000 rýnských zlatých. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.35.[cit. 2023-04-09].Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Více str. 37-38.

³¹⁵ MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 192.

³¹⁶ Od roku 1604 se Diviš stává radou dvorského a komorního soudu, také se účastní zasedání státní rady (PEŠÁK, Václav (ed.), *Protokoly české státní rady z let 1602-1610*, Praha 1952, str.73, 89-94, 207-208), poté se stává Diviš přísedícím zemského soudu od roku 1609 (KILIÁN, Jan. *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 155). Diviš se také stává v letech 1612 až 1614 hejtmanem Menšího města pražského, figuruje i jako místodržící v roce 1612 a od roku 1614 zastává funkci hejtmana Pražského hradu (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 44-45)

³¹⁷ O půjčování zadlužených aristokratů, kteří půjčovali jednak císaři, ale také svým aristokratickým známým, příkladem Karel st. ze Žerotína. MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, str. 225- 226. Více Tamtéž str. 222-227.

6. DIVIŠŮV PÁD

Za osudovou událost Divišova života lze považovat pražskou defenestraci, kterou nejen započalo stavovské povstání, ale také se v této chvíli před Divišem znovu otevírá otázka (jako již mnohokrát v životě) jeho životní a kariérní cesty, otázka víry i otázka na kterou stranu povstání se přidat. Zda se jako již konvertovaný katolík přidržet císařské strany či se přiklonit ke stavům a ke své původní víře nebo zvolit cestu třetí - alternativní cestu kompromisu.

6. 1 STAVOVSKÉ POVSTÁNÍ – zvrát v Divišově životě

S Divišem Černínem se setkáváme v předvečer samotné pražské defenestrace, neboť na stavovský sněm v Karolinu (22.5. 1618) se donesla zpráva „*že místodržící s hejtnem téhož hradu, Divišem Černínem z Chudenic, mimo obyčej vartu zámeckou větším počtem osob tovaryšstva s ručnicemi a helepartnami při každé bráně téhož hradu jsou osadili*“, dále až stavové přijdou „*podle uloženého termínu a hodiny s odpovědí svou na poručení císařské na hrad Pražský najíti se dají, aby je toliko samé beze vsí čeledi a dvořanův jich do hradu Praž. pustili*“, ovšem aby poté na vycházející stavy, „*na některé přednější osoby z stavu panského a rytířského, zvláště na hrabě z Turnu, pilný pozor měli*“.³¹⁸ Na sněmu vyvolala tato zpráva rozpaky, a tak stavové na Hrad vyslali delegaci v čele se Šlikem k ověření této informace, místodržící vzápětí vyvrátili tyto zprávu.³¹⁹ Vilém Slavata ve svých pamětech popisuje celou situaci tak, že pro vysvětlení byl do kanceláře přivolán přímo hejtnem Pražského hradu, tedy Diviš Černín. Diviš stavovským vyslancům vysvětluje zvýšení počtu stráže, tím že „*jest se takový starobylý obyčej v tyto křížové dni,.. zachová a pro lepší řád a bezpečnost větší varta nařizována bývá, tak jakž v tom čase, co on hejtnem hradu pražského jest, každoročně o tom nařizoval a nyní podobně jest to učinil.*“ Diviš Černín dále pokračuje ve vysvětlení, že žádné nařízení od stavů popisujících nedostal, a ten kdo tuto zprávu šíří, „*že jest křivě a nepravě zpravoval.*“³²⁰

Diviš, z pozice hejtnem Pražského hradu, nechává tedy ráno 23. 5. 1618 stavovské představitele vpustit do Pražského hradu. Právě tento moment se stane pro Divišův budoucí osud klíčový, protože poslouží jako hlavní důkaz jeho provinění a pomoci stavům při „rebelii“

³¹⁸ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866, str. 122

³¹⁹ Dle popisu Skály ze Zhoře měl nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka delegaci stavů říci „*pana hrabě z Turnu abychom jíti díti měli, našeho nejmilejšího ujce a švagříčka? Uchovejž toho milý pán Bůh!*“ Tamtéž, str. 122-123.

³²⁰ JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619*, Praha 1868., str. 93-94.

proti císaři.³²¹ Dle Jana Rosacia Hořovského Diviš o této věci vypovídal tak, že se otázal Adama ze Šternberka, zda má přicházející ozbrojené stavy vpustit či bránu do Hradu zavřít. Adam ze Šternberka měl totiž jako nejvyšší purkrabí v době nepřítomnosti panovníka k tomuto rozhodnutí pravomoc. Diviš Šternberka v souladu se zemským právem poslechl. Dle Šternberkova příkazu tedy nechal bránu otevřenou, neboť Šternberk pravil „*Nezavírejte, nebo jsou naši milí páni přátelé.*“³²² Diviš ovšem po defenestraci slibuje společně, „*s hradskou stráží, kteráž pod velení jeho slušela, novou přísahu „králi a stavům“*“, že pro ně oba od ný starého hradu královského střežiti chce“, a tak tedy stavové Divíše ponechávají v úřadu hejtmána Pražského hradu.³²³ Jeho prvním úkolem pod stavovskou vládou direktorů se stalo propuštění broumovské delegace z vězení v Bílé věži.³²⁴

Diviš Černín se však nezařadil po bok nejradikálnějších stavovských povstalců, ale patřil ke straně umírněných, nejspíše i kvůli své katolické víře. Společně se skupinou umírněných katolíků s Adamem ze Šternberka a Adamem mladším z Valdštejna se rozhodne nezúčastnit se sněmu v srpnu 1618 i přes přesvědčování stavů.³²⁵ Diviš se společně s Děpoltem Matoušem z Lobkovic připojil k prohlášení nejvyššího purkrabího Adama ze Šternberka, jenž pravil „*že nepůjde dotud, dokud ho císař povolati a jemu to učiniti poručiti neráčí.*“³²⁶ Další ukázkou, jak Diviš „*pevně držel se ještě svých katolických přátel*“, byla jeho účast na záchranu jezuitů, kteří dekretem z 1. června 1618 měli být vypovězeni ze země. Katolická strana Divíše a jeho bratra Heřmana jmenuje za zprostředkovatele jednání se stavy. Bratři se měli pokusit přesvědčit stavy o odvolání tohoto dekretu, jednání ovšem nebylo úspěšné.³²⁷

³²¹ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65.

³²² KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protiventství církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 336-337. Gindely popisuje příchod ozbrojených stavů na Hrad, tak „*hejtmán hradu a velitel stráže hradské, Diviš Černín z Chudenic, nebránil zbrojněmu davu nikterak přístupu do hradu i byl v tom od místodržících podle vlastního přiznání Slavaty ještě posilňován.*“ GINDELY, Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 I*, Praha 1870, str. 232.

³²³ GINDELY, Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 I*, Praha 1870, str. 251. Také TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866, str. 137.

³²⁴ LÍVA, Václav (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války III. 1618-1625*, Praha 1951, str. 29. Podobné příkazy Diviš dostával i dále, v červnu 1618 mu direktori psali, aby z vězení propustil Bartoloměje Beránka, v květnu 1619 měl Diviš Černín z vězení propustit Jakuba Viléma z Achlaru a měl naopak nechat uvěznit úředníka Jiřího Benedikta, dostal také instrukce ohledně otevírání a uzavírání Hradu. PROKEŠ, Jaroslav (ed.), *Protokol vyšlé korespondence kanceláře českých direktorů z let 1618 a 1619*, Praha 1934, str. 35, 109, 114.

³²⁵ Stavové vypravili k této skupině umírněných katolíků zvláštní deputaci, která je měla přesvědčit o účasti na sněmu. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str.49.[cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³²⁶ Dle Skály ze Zhoře měl Diviš Černín s křižovníkem (Děpolt Matouš z Lobkovic) „*že od minění nejv. purkrabího dělení se nechťejí, nýbrž při něm zůstavení býti žádají.*“ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866, str. 351

³²⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.49. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

Důležitým přelomem v Divišově životě bylo léto 1619. Prvním náznakem přiklání se ke straně stavovského povstání je ale již sjezd stavů v březnu 1619. Na sněmu byl přečten dopis uprchlého nejvyššího purkrabího Jana z Klenového, který byl adresován Diviši.³²⁸ V dopise Jan „činil veliké pohružky stavům, že v těch d'ábelských neřestech kordy na obě strany broušené ne vždycky se hodí, ale na jednu toliko stranu zbroušený že bude lépe vyložen“. Nejvyšší písař si stěžuje také na vyplenění svých statků, však zato „že se mu triplem zaplatiti musí a snad někdo i svou koží“, dále v dopise prosí Diviše Černína, aby „na dům jeho pozor měl a do něho vojáky kvartirovati nedal, proto že tam má věci některé zemské, jako i pečeť.“³²⁹ Diviš byl tedy tímto dopisem kompromitován, a pokud se nechtěl vzdát své již své křehké pozice (úřadu hejtmana pražského, funkce přísedícího na zemském soudu) musel odpovědět, tak že „ten jeho odjezd z země jemu neschvaloval, nýbrž soudil, ..., doma při své povinnosti zůstal, na stará kolena po světě se netoulal a daremně neutrácel“. Diviš také doplňuje, „aby tedy raději přičinil s o časné těchto neřestí upokojení, aby ubohá česká země naposledy popelem nelehla.“ Diviš také svoji odpověď Janu z Klenové dává k dispozici stavům.³³⁰ Tuto Divišovu odpověď lze chápat spíše jako vynucenou tlakem doby než jako ideologické přiklonění se k stavovské straně, protože pozice umírněných katolíků se stávala čím dál tím obtížnější kvůli radikálnímu vystupování katolických emigrantů, které stavové chápali i jako názor umírněných katolíků.

Tento „tah“ byl pro Diviše úspěšný a stavové ho v této době využívají jako prostředníka mezi katolíky a sebou.³³¹ Zároveň stále Diviš zůstává platným členem skupinky umírněných katolíků. Po březnovém sněmu 1619 stavové znovu vyslali posly za pány podjednou, aby je přiměli k účasti na zemské hotovosti proti nepříteli. Adam ze Štenberka volí v odpovědi spíše vyhybavá slova, „uznává býti sebe povinným, aby majestátu, privilegií a svobod zemských byl nápomocen obhajovati spolu s nim, pročez že k defensi té přistupuje, ale k veřejnosti povoliti nemůže“.³³²

Definitivním příklonem Diviše ke stavovské straně nastává v srpnu 1619, nastává tedy, jak to poeticky nazval Kalista, „vnitřní rozchod rodiny nedrahovické“, neboť proti sobě stojí dva

³²⁸ Zemi Jan z Klenové opustil patrně koncem roku 1618. Tamtéž, str. 49 Stavové Jana zařadili mezi osoby „víceji v zemi trpíny nebyly“, neboť „poněvadž žádná naděje býti nemůže, kdyby ty osoby, kteréž jsou stavům ten majestát a jiné svobody zemské skrze rozmanité praktiky rušili, užívající v tom zle svých míst a úřadův, při těch zůstali“. JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619*, Praha 1868, str. 218.

³²⁹ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 50-51.

³³⁰ Z psaní Divišova mnozí stavové „udělali sobě smích“ dodává Skála. I přestože patrně tedy mnozí ze stavů věděli o účelnosti vybraných slov Divišovy odpovědi, Diviš touto svojí odpovědí dokládal konformitu ke stavovské straně. Tamtéž, str. 57-58.

³³¹ Tamtéž, str. 57.

³³² TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867, str. 70.

bratři, Diviš a Heřman, každý na jiné straně boje, a tak výhra jednoho z bratrů ovšem značí také neodvratný pád druhého.³³³ K osudnému rozhodnutí Diviše opět dotlačil vnější tlak, a tak přidá dne 19.8.1619 svůj hlas k sesazení Ferdinanda II. a dne 26.8.1619 ke zvolení Fridricha Falckého za českého krále.³³⁴ V této chvíli již zůstává osamocen, protože Adam ze Šternberka, Vilém Slavata i Divišův bratr Heřman a další, právě v srpnových dnech opouštějí zem.³³⁵ Na sněmu v srpnu 1619 vystupuje Bohuchval Berka z Dubé rázně proti Divišovu zastávání úřadu hejtmána Pražského hradu a útočí na něj kvůli jeho katolické víře. Divišovu odvolání z funkce hejtmána, jak prosazoval Berka, zabránili jeho přátelé z rytířského stavu. Neboť rytířský stav ústy Kašpara Kaplíře prohlásil, že „*tak na hbito o osobu se sněsti nemohou, když jim o tom dřívěji navržení se nestalo, nýbrž že žádají, aby s tím do dne zejtrejšího odloženo bylo, že chtějí na to bedlivě pomysliti...*“³³⁶ K projednávání se stavové další den (21. srpna) ani později nevrátí, zřejmě tedy se Diviš definitivně přiklonil na stavovskou stranu.³³⁷

Diviš tedy od srpna 1619 plně vystupuje na straně „rebelů“, na generálním sněmu v roce 1620 je zvolen vyslancem za stav rytířský (24. dubna). Toto poselstvo mělo vykonat cestu do Uher a tam přijmout slib ke konfederaci s Uhry a Bethlenem Gaborem.³³⁸ Diviš nakonec byl tedy odvolán z úřadu hejtmána, ovšem získává úřad jiný, stává se dvorským hofmistrem na dvoře Fridricha Falckého.³³⁹ Také získává funkci komorníka,³⁴⁰ po celou dobu si i podrží pozici předsedícího většího zemského soudu.³⁴¹ Divišova manželka Anna výhodně nakupuje zkonfiskovaný majetek katolické církve.³⁴²

³³³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.53. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³³⁴ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 158

³³⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.51. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³³⁶ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III., Praha 1867*, str. 267. Více str. 34. Kalista udává jako důvod útoku na Divišovu osobu útek Adama ze Šternberku, o němž se roznesla zpráva na sněmu. .

KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.52. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³³⁷ Tamtéž, str. 52.

³³⁸ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl IV.*, Praha 1868, str. 46.

³³⁹ Diviš tento úřad vykonává v letech 1619 -1620. Úřad dříve byl vyhrazen pouze pro osoby panského stavu. Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfinské*, Praha 2014, str. 268-269.

³⁴⁰ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65.

³⁴¹ Starý, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfinské*, Praha 2014, str.268. Diviš spolu s Fridrichem Švihovským si jako jediní katolíci dokázali uhájit své místo na zemském sněmu během stavovského povstání. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str. 76-77. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁴² BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66. Více str. 12.

6. 2 ODSOUZENÍ ČI POBĚLOHORSKÁ KARIÉRA

Po bělohorské bitvě nic nenasvědčovalo tragickému závěru života Diviš Černína. Maxmiliánem Bavorským byl Diviš znovu jmenován do úřadu hejtmana Pražského hradu.³⁴³ Měl ale za sebou nepříjemný zážitek, kdy mu císařští vojáci vydrancovali nedrahovický zámek spolu s poplužním dvorem. Diviš tehdy s manželkou Annou před drancujícími císařskými vojáky utekli na nedaleký Vysoký Chlumeč. Sedláček avšak dodává, že „*to bylo pak příčinou, že Poláci na zámek Chlumecký přijeli a tu 1600 fl. Z důchodů panského pobrali.*“³⁴⁴

Vše se pro Diviše změnilo 20. února 1621, a tak mu tedy nebylo prominuto, jak patrně předpokládal po zisku úřadu hejtmana. Při druhé zatýkací vlně byl také Diviš Černín obeslán od knížete Karla z Lichtenštejna „*skrze komorníky od desek zemských s vzkázáním takovým: poněvadž bylo by zapotřebí, jim jisté vyměření neb dekret JMC. jemu ted' nedávno z Vídně odeslaný uvésti v známost, pročez aby se k němu do příbytku jeho okolo druhé hodiny německé popolední osobně najíti dali.*“³⁴⁵ Z domu Karla z Lichtenštejna byl Diviš a všichni ti, kdo se „*rebellie pomínulé předně a nejvíce účastné učinili a ji fedrovali*“, dovezeni na Hrad, kde byl Diviš společně s dalšími šlechtici uvězněn „*v pokojích při úřadě purkrabském*“.³⁴⁶

Situace začíná být napjatější po 29. březnu 1621, v ten den vězni všech stavů shromážděni na Pražském hradě, aby si vyslechli obžalobu z urážky královského majestátu,³⁴⁷ dále následovaly výslechy vězňů.³⁴⁸ Diviš stále patrně doufal v omilostnění, neboť, jak sám vypověděl ve vězení evangelickému duchovnímu Rosacioví, o stavovském postání „*vím o těch věcech tak mnoho*

³⁴³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.77. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Také císař píše Karlu z Lichtenštejna na Štědrý den 1620, že proti obsazení tohoto úřadu Divišem Černínem nemá námitek a ponechává na něm, zda chce Černína ze závažných důvodů nahradit někým jiným. PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 272.

³⁴⁴ SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927, str.136. V soupisu konfiskovaného majetku z roku 1623 je popsán nedrahovický panství jako velmi pusté. To také dosvědčuje popis nedrahovická tvrze „*při ujiti jí k ruce JMC žádných svrškův a nábytkův nalezeno nebylo*“, také v popisu pivovaru stojí „*v něm ani pámve není*“, také mlýn měl být „*od lidu vojenského splundrováný, že v něm ani kamene ani želez žádných není, pustý stojí.*“ . KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.91-92. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁴⁵ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str.40.

³⁴⁶ Jmenovitě byli uvězněni společně s Divišem z panského stavu Vilém st. Popel z Lobkovic, Václav Budovec, Pavel z Říčan, z rytířského stavu Kašpar Kaplíř, Otta z Losu, Bohuslav z Michalovic, Prokop Dvořecký, Felix Pětipeský, také Fridrich Švihovský. Poté přivezen i Kryštof Harant ze svého peckovského panství. TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, str.40.

³⁴⁷ GINDELY, Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 IV.*, Praha 1880, str. 50.

³⁴⁸ Každý vězeň musel odpovědět na 236 otázek, které detailně zkoumaly činnost za stavovského povstání, avšak otázky se zabývaly i nerealizovanými plány a záměry stavů. Dodnes se dochovalo jen šest protokolů o výsleších vězňů a tři zprávy o doplňujících výsleších, Divišův ovšem v dochovaných protokolech není. KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála kopravišti*, Praha 2004, str. 401.

*jako ta stěna, (ukázav na stěnu prstem), ona nic neví, já také.*³⁴⁹ Vpuštění stavů do útroh Pražského hradu, tedy hlavní provinění Divišovo, nebylo ovšem jeho rozhodnutím, ale příkazem nejvyššího purkrabího Adama ze Šternberka, a tak dle Divíše „*I jestli že já mám proto umřít, předně by měl pan purkrabí umřít.*“³⁵⁰ Ovšem Adam ze Šternberka měl mocnější přímluvce než Diviš Černín, navíc se jinak více nezapojoval do stavovského povstání.³⁵¹

I Diviš se snaží nalézt přímluvce pro svou osobu. Překvapující je, že se Diviš neobrací na svého bratra Heřmana, který již pomohl dalšímu z bratrů, bratrovi Humprechtovi.³⁵² Diviš se obrací ke svému vysokochlumeckému sousedovi Zdeňku Popelovi z Lobkovic. Diviš píše nejen Zdeňkovi Popelovi, ale také jeho manželce Polyxeně.³⁵³ V dopisu z 9. dubna 1621 píše Zdeňkovi o milost, neboť „*že v mnohých věcech, co mně se skrze zlé lidi přičítalo nic vinen v tom nejsem, než v čem jsem jakkoli vinen, v tom se ve všem vždycky na milost milosrdnou J.M.C.P.P. mýmu nemilostivějšímu dávám, želajíc toho všeho srdnatě a plačtivě, padajíc na tvář svou před J.M.C.*“, dále dopis pokračuje Divišovými kajícími slovy „*vždycky s pláčem lituji, a litovati budu do smrti své, zase na milost přijat byl.*“³⁵⁴ Zajímavá jsou slova Divišova dopisu „*co mně jse skrze zlé lidi přičítalo*“, i v následujících řádcích tohoto dopisu lze nalézt podobná slova, například „*co jest mně dále o strejců mejch nešlechetnejch nenáležitě a neupřímně - Turku a Pohanu bych to neudělal – potkalo*“, patrně tedy proti Divišově osobě intrikoval někdo přímo z rodiny.³⁵⁵ Dle Kalisty odpovědným za toto chování byl Divišův synovec Protiva Černín. Kalista uvádí dopis Protivy „*nějakému Rauftovi (či Kraftovi) z 5. dubna 1621*“, ve kterém Protiva píše „*že prý kdosi řekl Diviši Černínovi, že on -Protiva- a jeho bratr intrikovali proti němu v okolí císařově a zmařili akci na jeho záchranu*“, žádá tedy Raufta, aby svědčil

³⁴⁹ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 336.

³⁵⁰ Tamtéž, str. 336-337.

³⁵¹ Adamovým zetěm byl totiž Jaroslav Bořita z Martinic. JURÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021, str. 23.

³⁵² Humprecht prosil skrze svého bratra Heřmana o pardon u vévody Maxmiliána Bavorského. BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 66. Více str. 18. Nedochovala se ani také žádná zpráva o pomoci Diviši ze strany Heřmana. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.80. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁵³ Tento dopis se bohužel nedochoval. Tamtéž, str. 78

³⁵⁴ *Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň)*, oddělení správy fondů a sbírek Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Černínů z Chudenic (RAČ), nezpracovaný fond, opis dopisu Divíše Černína z 9. 4 1621 adresované Zdeňku Popelovi z Lobkovic.

³⁵⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.77-78. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

v jeho prospěch, „že ani on, ani jeho bratr nenesou vědomě viny na osudu Divišově.“³⁵⁶ Další dopis Protivy, který Kalista předkládá, utvrzuje, že Protiva stál na straně proti strýci Divišovi. Neboť v dopise arcivévodovi Leopoldovi prosí o podporu své žádosti, aby jemu a jeho bratru bylo darováno zkonfiskované nedrahovické panství Diviše Černína.³⁵⁷ Diviš píše v květnu 1621 další prosící dopis Zdeňku Popelovi z Lobkovic, nyní společně se svým spoluvězněm Kryštofem Harantem. V tomto dopisu z 1. května 1621 oba šlechtici prosí Zdeňka, aby se za ně přimluvil o císaře.³⁵⁸

Překvapivě na obranu Diviše vystoupil pražský arcibiskup Jan Lohelius, ten, jenž v roce 1614 byl proti obsazení Diviše Černína do úřadu Pražského hejtmana. Pražský arcibiskup se 19. června obrací na Lichtenštejna a ostatní soudce s přimluvou „jen a pouze“ za Diviš Černína, a požaduje jako trest pro Diviše pouze doživotní vězení či alespoň dostatek času na usmíření s Bohem, neboť Diviš vyznává katolickou víru.³⁵⁹ Také Divišova manželka Anna Černínová se připojila k ostatním manželkám odsouzených, které prosily Karla z Lichtenštejna o milost pro své odsouzené manžele.³⁶⁰ Avšak ani jedna z přimluv za Divišův život nebyla vyslyšena, a tak Diviše najdeme mezi osobami popravenými 21. 6. 1621 na Staroměstském náměstí.³⁶¹

6. 3 POPRAVENEC – jediný katolík

Komise k vyšetřování této „rebelie“ v čele s Karlem z Lichtenštejna vynesla rozsudky nad vězni dne 19. června 1621. Do soudní světnice na Pražském hradě „nad kanceláři českou“ byli přiváděni obžalovaní. Poté královský prokurátor Přibík Jeníšek z Újezda čte žalobu, odpovídá mu dr. Otto Melander (německy) a dr. Daniel Kapr (česky). Soud dále pokračuje, čte se „jednomu každému ortel nejprve německy od císařského rychtáře Malostranského a pak česky od jiné osoby.“³⁶² Ortel nad Divišem Černínem byl přečten jako poslední, sedmý nad příslušníky z rytířské stavu. Rozsudek zněl „stať, hlava při těle zanechána, ač měli mu dva

³⁵⁶ Protiva Černín a jeho bratr byly synové Divišova bratra Viléma. Osobu Raufta Kalista nedokázal identifikovat. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.78. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Více o synech Viléma Černína str. 15.

³⁵⁷ Protiva měl sloužit na dvoře pasovského biskupa Leopolda, poté byl císařským truksesem. Tamtéž, str. 78, 80.

³⁵⁸ HAAS, Antonín (ed.), *Menší fondy a sbírky různé provenienc. I, Parisova sbírka. Listiny a listy z let 1372-1794*, Praha 1959, str. 74

³⁵⁹ Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia II, Praha 1972, str. 311.

³⁶⁰ KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, str. 159.

³⁶¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.82. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁶² Ten den byli na Hrad přivezeni vězni měšťanského původu, kteří byli vězněni na Staroměstské a Novoměstské radnici. Bylo odsouzeno 45 osob, „hrála, cti i statkův zároveň (vymíníc samotná věna manželkám jich náležitá) odsouzeno“, avšak někteří byli omilostněni císařem a trest smrti jim byl změněn na doživotní vězení, např. Vilém starší Popel z Lobkovic. TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 84-85.

prsty u pravé ruky utíti, a hlava na příkopech hradu Praž. vystrčena býti.“³⁶³ Původní návrh trestu byl císařem zmírněn. K trestu useknutí dvou prstů pravé ruky byl Diviš odsouzen kvůli své přísaze stavům.³⁶⁴ Hlava měla být vystavena na Hradě vzhledem k Divišově funkci hejtmána Pražského hradu za stavovského povstání. Dále mu byl zkonfiskován veškerý movitý i nemovitý majetek, jmenovitě statek Nedrahovice, tvrz a ves Nedrahovice s dvory poplužními, pak vsi Jesenice, Doublovice, Radeč, Bor, Ouklid, Martinice, Štěpánov a Boudy, dále „*dům šosovní v Starém městě pražském*“, také 30 000 kop míš., které měl Diviš na jistinách.³⁶⁵

Roli v odsouzení Diviše nehrálo jen provinění shledané komisí, tedy nedbání povinnosti hejtmanské a přísahy, kdy „*po defenestraci odevzdal hradní stráž do moci direktorů, nicméně zůstal hejtmánem hradním a po smrti císařově dokonce přísahal vzbouřeným stavům*“.³⁶⁶ Divišova role ve stavovském povstání i přes vyjmenovaná obvinění však byla více pasivní než aktivní. Navíc skutečnost přijetí úřadu z rukou Fridricha Falckého nebyla soudním tribunálem hodnocena tak přísně, jako aktivity z vlastní iniciativy stavů či prozatímní direktorské vlády.³⁶⁷ Roli v odsouzení naopak hrála paradoxně Divišova katolická víra a zřejmě intriky jeho příbuzných. Diviš zřejmě spoléhal na svou katolickou víru, která mu ale byla v tuto chvíli nečekaně ke škodě než užitku. Tak to dokládá Historie o těžkých protivenstvích, Divišova katolictví mělo být využito, „*aby lidé snáze uvěřili, že se to ne pro náboženství děje, poněvadž ani katolíkům se neodpustilo*“.³⁶⁸ Také Petrůň uvádí, že určitý podíl na Divišově osudu mělo zdání popravy jako nenáboženské perzekuce, neboť se očekával mezinárodní ohlas exekuce.³⁶⁹ Určitou roli mohly sehrát při Divišově odsouzení i shora zmiňované intriky jeho příbuzných, ale i osobní nevraživost Viléma Slavaty.³⁷⁰

³⁶³ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V*, Praha 1870, str. 86.

³⁶⁴ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.81. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁶⁵ BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I*, Praha 1882, str. 65-66.

³⁶⁶ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.80. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁶⁷ Členem soudního tribunálu byl i Divišův dříve blízký Adam mladší z Valdštejna. KOLDISNKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 401.

³⁶⁸ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 187. Dalším katolíkem, který by mohl být odsouzen za jednání ve stavovském povstání, byl Fridrich Švihovský, který stejně jako Diviš zasedal v zemském soudu, ovšem Švihovský byl ještě méně činný než Diviš. KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str. 76-77. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Petrůň dodává, že Historie o těžkých protivenstvích dává za Divišovu smrt vinu i jezuitům a jejich intrikám. PETRŮŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 272.

³⁶⁹ Respektovalo se mínění protestantských knížat, neboť udržovala s císařem spojenectví či alespoň neutralitu. PETRŮŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 273.

³⁷⁰ Tamtéž, str. 273. Patrně důvodem k nevraživosti Slavaty k osobě Diviše Černína bylo Černínovo vyslýchání Slavaty

Kromě útěchy odsouzených před popravou od duchovních, odsouzené ze všech stavů mohli ve vězení navštívit jejich příbuzní i přátelé a naposled se s nimi rozloučit, a tak tedy mohl být dodržen rituál „dobré smrti.“³⁷¹ Snad tedy i Diviše Černína navštívila alespoň jeho manželka a lze se jen dohadovat, zda ho navštívil i někdo z širšího okruhu rodiny.

V předvečer poprav byl Diviš s ostatními odsouzenci odvezen na Staroměstskou radnici,³⁷² kde již zítra ráno mělo začít velkolepé avšak kruté představení, které i soudobé diváky svou šíří a krutostí překvapilo.³⁷³ Poprava začala již brzy ráno, odsouzení byli popravováni dle stavovské příslušnosti. Po třech šlechticích z panského rodu, následovaly popravu šlechticů z rytířského stavu, dnes již nám není známo přesné pořadí poprav jako u panského stavu.³⁷⁴ Diviš Černín byl tedy patrně osmým popraveným katem Janem Mydlářem.³⁷⁵ Když vstupoval Diviš na dřevěné podium z útrobu Staroměstské radnice, jeho bratr Heřman, jenž byl z funkce staroměstského hejtmána přítomen popravě, odchází a navrací se až po odnesení těla bratra.³⁷⁶ Kalista dodává, že odchodem bratra Heřmana pohasla Diviši poslední naděje na milost.³⁷⁷ Diviš měl být doprovázen jezuitou a jakýmsi neznámým kanovníkem, Diviš „řečí, napomínání, potěšování a jiných titěrek nemnoho pozoroval, nýbrž od políbení „Pacem“, jakž mu říkají, že se odvrátil.“³⁷⁸ Avšak dle Rosacia na staroměstské popraviště Diviše doprovázeli dva jezuité.³⁷⁹ I ve zprávě duchovního Davida Lippacha přejaté také Skálou doprovází Diviše jezuité, on ale „na kejklování a kříže líbání jezuitův málo dbal.“³⁸⁰ I popis posledních chvil Diviše se liší, dle Lippachovy zprávy Diviš „pad na tvář svou, modlil se tiše, potom pozdvih ji

v dubnu 1611 kvůli podezření, že Slavata má podíl na vině za vpád Pasovských. Více str. 39-40.

³⁷¹ KOLDISNKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004, str. 403. Více o rituálu „dobré smrti“ KOLDISNKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str. 183- 86.

³⁷² GINDELY, Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 IV.*, Praha 1880, str. 62.

³⁷³ PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 21-22.

³⁷⁴ Tamtéž, str. 22. Prvním popraveným byl Jáchym Ondřej Šlik, dále následoval Václav Budovec z Budova, třetím popraveným z panského stavu byl Kryštof Harant. Tamtéž, str. 25.

³⁷⁵ Diviš byl popraven patrně po Jindřichovi Ottovi z Losu. Tamtéž, str. 25.

³⁷⁶ PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 25.

³⁷⁷ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str.85. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. Také Petrání uvádí, že Diviš do poslední chvíle očekával milost, poté Diviš „své zklamání, bolest a smrtelný strach dal prý v posledních minutách života najevo pláčem.“ PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022, str. 273.

³⁷⁸ KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II. ; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých*, Praha 1888, str. 188-189.

³⁷⁹ Tamtéž, str. 360. Tuto pasáž Skála přejímá z Koruny neuvadlé. TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 115.

³⁸⁰ TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 126.

k nebi, mezi jinou řečí řekl i to: „Tělo zajisté vzíti mohou, ale duše mi vzíti nemohou“, ovšem Rosacius popisuje, že *„duši svou Bohu poroučeje, bez milosti stat' jest.“*³⁸¹

Divišovo tělo i s hlavou bylo předáno vdově Anně, tělo bylo *„na noc pak odvezeno na zámek Nedrahovický a v kostele Jesenickém pochováno.“*³⁸² Divišovým posledním přáním bylo, aby jeho tělo bylo uloženo v předsíni kostela, aby každý kdo vstoupí do kostela na jeho hrobu šlápl, a tak aby bylo smířeno provinění, jehož se byl dopustil.³⁸³ Hrob Divíše se ale do dnešní doby nedochoval. Kostel v Jesenici byl roku 1799 přestavěn a změnil se tak jeho dispozice. Při přestavbě byla totiž zbourána stará předsíň a hrobka pod ní otevřena, avšak nalezené tělo dle Františka Tischera nebylo Divišovým tělem. A tak osud Divišových ostatků zůstává záhadou.³⁸⁴

³⁸¹ Lippachův popis TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870, str. 126. Rosaciova zpráva Tamtéž, str. 115. Roku 1617 Diviš nechal ke kostelu přistavět věž, dále byla klenba presbytáře a částečně i loď ozdobena malbou s biblickými výjevy. Historické památky obce: Kostel Nejsvětější Trojice. [jesenice-obec.cz](https://www.jesenice-obec.cz) [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.jesenice-obec.cz/pamatky/d-28070/p1=2055>. V tomto kostele byli také pochováni Divišovi rodiče Jan Černín a Mariana Zálužská z Říčan. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 8.

³⁸² TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 60.

³⁸³ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(2), str. 89. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁸⁴ TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str. 60-61. Zborcená klenba presbytáře měla přitom spadnout na hrobku Divíše Černína a zasypat ji. Během pouhých šesti měsíců byl vystavěn kostel nový, z původního objektu zůstala zachována jenom věž a část severního a jižního zdiva chrámové lodi. Historické památky obce: Kostel Nejsvětější Trojice. [jesenice-obec.cz](https://www.jesenice-obec.cz/pamatky/d-28070/p1=2055) [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.jesenice-obec.cz/pamatky/d-28070/p1=2055>.

7. ZÁVĚR

Popsaný životní příběh snad lépe osvětlil cestu Diviše Černína na staroměstské popraviště. Tato cesta nebyla přímočará, avšak předcházelo jí několik zvrátů. Diviš Černín z Chudenic, dle popisu Kalisty představuje „*spíš člověka váhavého a nejistého, určovaného namnoze vnějšími okolnostmi*“, ³⁸⁵ se dostal za svůj život několikrát na křižovatku, kdy byl nucen rozhodnout se, ať už prvně v roce 1614 při problému se svým nekatolickým náboženským vyznáním pro dosažení úřadu hejtmána Pražského hradu ³⁸⁶, či v létě 1619, kdy se musel pod hrozbou ztráty úřadu hejtmána Pražského hradu rozhodnout na jakou stranu stavovského povstání se jednoznačně přikloní. ³⁸⁷

Domnívám, že tato rozhodnutí nebyla způsobena pouze na základě vnějšího tlaku, avšak hrály zde roli i Divišovy osobní kariérní ambice. Důkazem proto je i poměrně nákladná reprezentace, která byla pro raně novověkého šlechtice až nutností k získání zářné kariéry, k získání společenských vztahů s předními šlechtici renesančních Čech, které mohly zlepšit společenské postavení šlechtice. ³⁸⁸

Rozkrytí Divišova rodinného zázemí, jak v podobě osudů jeho bratrů Viléma, Humprechta a Heřmana, tak v podobě jeho života s manželkou Anna Černínovou na nedrahovickém panství, snad více přispělo k pochopení Divišovy osoby a jeho jednání, ale také poukázalo na různé životní styly raně novověkých šlechticů – venkovský šlechtic, kariéra u dvora atd. Tyto různorodé životní styly se tedy mohly objevit i v případě bratrů, kteří ovšem jinak prožívali stejné společenské události.

Také předložený popis Divišova náboženského vývoje ukazuje, že to nebyl vždy ten „jediný popravený katolík“, avšak, že Diviš Černín přijal katolickou víru až během svého života. Navíc se můžeme dnes jen dohadovat, jak se Diviš vnitřně ztotožnil s touto vírou ³⁸⁹ a jaký podíl na jeho náboženské konverzi měly dramaticky se vyostřující poměry na konci 16. století a v první třetině následujícího století, jak v náboženské, tak s tím propojené politické sféře. ³⁹⁰

³⁸⁵ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.24. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁸⁶ Více viz str. 33.

³⁸⁷ Více viz str. 34.

³⁸⁸ Více viz. str. 41-47.

³⁸⁹ Rosaciovo vyprávění Divišova chování vpředvečer staroměstské exekuce. Více viz. str. 35.

³⁹⁰ KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001, str.155. Viz také str. 32.

Zdeněk Kalista vidí příčinu Divišova tragického osudu v jeho „duchové kolísavosti“.³⁹¹ Diviš opravdu spíše zastával „vyčkávací“ strategie v učinění rozhodnutí. Pokud se Diviš již rozhodl, jako by mu chyběly schopnosti rozpoznat správnou chvíli k tomuto kroku a předpovědět, jaký bude následný vývoj, a tak na rozdíl od bratra Humprechta neudělal kariéru po Bílé hoře.³⁹²

Otázkou zůstává, zda pokud by Diviš zvolil jednu stranu stavovského povstání v politické i náboženské sféře, a nebyl katolíkem ve službách stavovského povstání, zda bychom ho dnes znali či by se jako jeho bratr Humprecht ztratil v toku dějin. Pro bádání o Diviši Černínovi je velkou škodou, že se nedochovalo více pramenného materiálu z let stavovské „rebelie“ 1618-1620, který by více osvětlil Divišovo angažmá ve stavovském povstání a možná by i přeměnil pohled na jeho osobu.

³⁹¹ KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(1), str.24. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>.

³⁹² Humprecht Černín byl členem direktoria za stavovského povstání, ale dokázal se prosadit i po Bílé hoře. Viz str. 18-19.

8. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

NEVYDANÉ PRAMENY

Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň), oddělení správy fondů a sbírek Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Černínů z Chudenic (RAČ), nezpracovaný fond.

VYDANÉ PRAMENY

Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia II, Praha 1972.

HAAS, Antonín (ed.), *Menší fondy a sbírky různé provenience I, Parisova sbírka. Listiny a listy z let 1372-1794, Praha 1939.*

HRDINA, Karel (ed.), *Pavel Ješín z Bezdězce. Posmrtná paměť českým hrdinům, kteří od Ferdinanda II. došli v Praze nezaslouženého utrpení, v níž jest též spravedlivé věci stavů slavného království Českého i ničemnosti Habsburské krátce dotčeno (roku 1621), Praha 1938.*

JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty od I. 1608-1609, pak 1618-1619, Praha 1866.*

JIREČEK, Josef (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty II. 1611, 1615, 1617-1619, Praha 1868.*

KALISTA, Zdeněk (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova s jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic, Praha 1941.*

KOLDINSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.), *Deník rudolfínského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602–1633, Praha 1997.*

KOMENSKÝ, Jan Amos - ROSACIUS HOŘOVSKÝ, Jan, *Historie o těžkých protivenstvích církve české hned od počátku jejího na víru křesťanskou obrácení, v létu páně 894 až do léta 1632 za panování Ferdinanda II.; s připojením historie o persekuci Valdenských roku 1655 stalé a Jana Rosacia: Koruny neuvadlé mučedníků Božích Českých, Praha 1888.*

LÍVA, Václav (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války III. 1618-1625, Praha 1951.*

MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna, České Budějovice 2005.*

PEŠÁK, Václav (ed.), *Protokoly české státní rady z let 1602-1610, Praha 1952.*

PETRÁŇOVÁ, Lydie a kol. (edd.), *Příběhy Jindřicha Hýzrle z Chodů*, Praha 1979.

PROKEŠ, Jaroslav (ed.), *Protokol vyšlé korespondence kanceláře českých direktorů z let 1618 a 1619*, Praha 1934.

Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu,

Díl III., 1558-1573, ed. Antonín Gindely- František Dvorský, Praha 1884.

Díl IV., 1574-1576, ed. Antonín Gindely – František Dvorský- Julius Pažout, Praha 1886.

Díl V., 1577-1580, ed. Antonín Gindely – František Dvorský – Julius Pažout, Praha 1887.

Díl X., 1600-1604, ed. František Dvorský- Julius Pažout – Ignác Kollmann, Praha 1900.

Díl XV. Sněmy roku 1611.I. Sjezd stavů českých na hradě pražském a revoluční sněm na radnici staroměstské, ed. Jan Bedřich Novák, Praha 1917.

Díl XV. Sněmy roku 1611.část II. Generální sněm na hradě Pražském, ed. Jan Bedřich Novák, Praha 1929.

REZEK, Antonín (ed.), *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova, sv. I.*, Praha 1880.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl II.*, Praha 1866.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl III.*, Praha 1867.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl IV.*, Praha 1868.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká od r. 1602 do r. 1623, díl V.*, Praha 1870.

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

BÍLEK, Tomáš V., *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I - II*, Praha 1882–1883.

BOROVÍČKA, Josef, Pád Želinského. Obsazení nejvyšších zemských úřadů v Čechách v letech 1597–1599. *Český časopis historický*, roč. 28, Praha 1922, str. 277 – 304.

- BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996.
- BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.
- BŮŽEK, Václav, *Úvěrové podnikání nižší šlechty v předbělohorských Čechách*, Praha 1989.
- BŮŽEK, Václav - HRDLIČKA, Josef - KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk a RYANTOVÁ, Marie, *Věk urozených: šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha 2002.
- BŮŽEK, Václav - KRÁL, Pavel – PRAŽÁKOVÁ, Kateřina, *České stavovské povstání: mezi Prahou, Drážďany, Heidelbergem, Londýnem a Mnichovem*, Praha 2022.
- GINDELY, Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 I–IV*, Praha 1870–1880.
- HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC, Petr- GAŽI, Martin- HAJNÁ, Milena, *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, str. 256–281.
- JANÁČEK, Josef, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 1997.
- JIREČEK, Josef, *Rukověť k dějinám literatury české do konce XVIII. věku, svazek I.*, Praha, 1875.
- JUŘÍK, Pavel, *Czerninové. Nezahyneš ani ohněm, ani mečem*, Praha 2021.
- KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929, 37(1), str. 24- 55, 37(2), str. 76- 93.
- KILIÁN, Jan, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021.
- KOLDINSKÁ, Marie, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001.
- KOLDINSKÁ, Marie, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*, Praha 2004.
- KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002.
- KRÁL, Pavel, *Ronšperské setkání. Švamborský pohřeb jako místo politické komunikace předbělohorské šlechtické společnosti*, in: Jihočeský historický sborník (JHS) 68, 1999, str.291-307.

- KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004.
- LÍVA, Václav, *Studie o Praze pobělohorské III.: změny v domovním majetku*, in: LÍVA, Václav, Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy, sv. 9, Praha 1935, str. 1 – 435.
- LUKÁŠEK, Josef, *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*, Praha 1913.
- MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.
- NOVÁČEK, Vojtěch J., Spor o nárek cti mezi Marií Valdštejnskou z Lobkovic a Pražským arcibiskupem 1596-1600. *Věstník Královské české společnosti nauk. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná*, č. 1, Praha 1905, str. 1-58.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, díl 6., Čechy-Danseur*, Praha 1893, str. 623 – 627.
- PALACKÝ, František, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: CHARVÁT, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého I.*, Praha 1941, s. 321–417.
- PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2022.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 9., Domažlicko a Klatovsko*, Praha 1893.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, díl 15., Kouřimsko, Vltavsko a J.-Z. Boleslavsko*, Praha 1927.
- STARÝ, Marek, *Přední klenot zemský. Větší zemský soud království českého v době rudolfínské*, Praha 2014.
- STLOUKAL, Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925.
- TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903.
- WINTER, Zikmund, *O životě na vysokých školách pražských knihy dvoje: kulturní obraz XV. a XVI. století*, Praha 1899.
- ZÍBRT, Čeněk, *Bibliografie české historie, díl 4: předehra třicetileté války (1600-18). třicetiletá válka (1618 až do r.1632), čís. 1-11820*, Praha 1909.

KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/64-1616/17*, Praha 2011. rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, Vedoucí práce Hojda, Zdeněk.

RYBÁK, Štěpán. *Úřad karlštejnských purkrabích (1500-1625)*, Brno, 2022. bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Vedoucí práce Malý, Tomáš.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<https://www.jesenice-obec.cz/pamatky/d-28070/p1=2055>, 29. 4. 2023, 15:45, *Historické památky obce: Kostel Nejsvětější Trojice*, jesenice-obec.cz

https://cs.wikisource.org/wiki/Autor:Franti%C5%A1ek_Tischer#Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD, 29. 4 2023, 15:50, *heslo František Tischer*, wikizdroje.cz

SEZNAM PŘÍLOH

1. Erb rodu Černínů z Chudenic před povýšením do hraběcího stavu

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Czernin_von_Chudenitz-Wappen.png
(23. 4. 2023, 21:00)

2. Erb rodu Černínů z Chudenic po povýšení do hraběcího stavu

Zdroj: https://www.hrad-radyne.cz/data/editor/17cs_5_big.jpg?gcm_date=1446199572
(23. 4. 2023, 21:10)

3. Rodokmen Černínů z Chudenic

Anna Černínová, manželka Diviše Černína, pocházela z tasnovické větve Černínů, jejím otcem byl Martin Černín z Chudenic a na Tasnovicích. Rodokmen udává, že pátým bratrem Diviše Černína byl Václav, avšak nikde jinde není o něm zmínka, vysvětlením by mohlo být druhé jméno Divišova bratra Heřman Václav (zdroj: <https://www.roskildehistorie.dk/stamtavler/adel/bohemia/Czernin.htm> (23. 4. 2023, 21:15)) Dále rodokmen udává, že Protiva byl vnukem Viléma Černína z Chudenic a na Trkově (stejný údaj i *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, díl 6., Čechy-Danseur*, Praha 1893, str. 625.), avšak Kalista i Tischer udávají, že Protiva byl Vilémovým synem. (KALISTA, Zdeněk, Diviš Černín. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*, Praha 1929,37(2), str. 78. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:cd7d7a84-170d-4fe5-ab4e-dd5b8f14b4be>. TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic: obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, str.30.)

Zdroj: <https://www.historickaslechta.cz/gallery/image/RODOKMENY/CZERNIN-zacatek-rodokmenu.jpg> (23.4. 2023, 21:20). Reprodukce Anna-Marie Vaňková

4. Portrét Humprechta st. Černína z Chudenic

Zdroj: PAPROCKÝ Z HLOHOL A PAPROCKÉ VŮLE, Bartoloměj, *Diadochos id est Sccessio [maj.]: Ginák Poslaupnost Knijžat a Králůw Českých Biskupůw y Arcybiskupůw Pražských a wssech třech Stawůw Slawného Králowstwj Českého to gest Panského Rytjřského a Městského ...*, díl 3, Brno 2005, str. 50. Reprodukce: Anna-Marie Vaňková.

5. Portrét Heřmana Černína z Chudenic

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:He%C5%99man_%C4%8Cern%C3%ADn.jpg (23. 4. 2023, 21:25)

6. Pražský hrad na Sadelerově prospektu

Lept, Sadelerův prospekt, levá část, lept vyryl a vydal Aegidius Sadeler roku 1606.

Zdroj: https://www.radicestujeme.eu/img/exphoto/Sadeler,_Kr%C3%A1lovsk%C3%BD_pal%C3%A1c.jpg (23. 4. 2023, 21:50)

7. Pražská defenestrace roku 1618 na soudobé rytině

Mědirytina v Theatrum Europaeum z dílny Matthäuse Meriana, 20. - 30.

léta 17. století.

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prager.Fenstersturz.1618.jpg> (23. 4. 2023, 22:00)

8. Staroměstská exekuce roku 1621 na soudobém vyobrazení

AMP, Sběrka grafiky, Staroměstská exekuce, mědiryt 1646 [Leipzig 1724], G 1619.

Zdroj: <https://staromestska-poprava.muzeumprahy.cz/wp-content/uploads/2021/03/k11-g-1619-web-1200.jpg> (24. 4. 2023, 15:30)

9. Vytištěný ortel vynesný nad účastníky stavovského povstání, který byl vyhlášen 19. 6. 1621 na Pražském hradě

KNM, Sběrka jednolistových tisků F. G. Troila, sign. 102 A, list č. 171. Zdroj:

https://staromestska-poprava.muzeumprahy.cz/wp-content/uploads/2021/03/8_9-102_a_171-01-730x665.jpg (24. 4 2023, 15:35)

10. Pamětní deska 27 popravených stavů na Staroměstském náměstí v Praze

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cestipani.jpg> (24. 4. 2023, 15:45)

11. 27 křížů na památku 27 popravených na dlažbě v místech popraviště na Staroměstském náměstí v Praze

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tribute_to_the_27_victims.jpg (24. 4. 2023, 15:50)

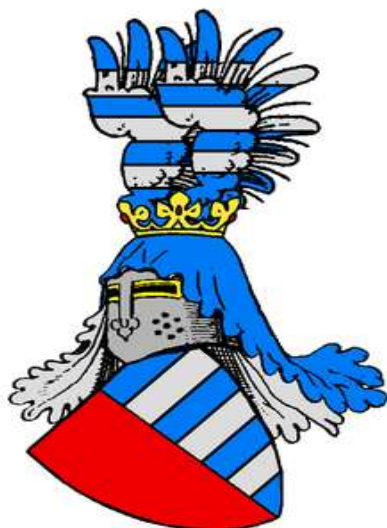
12. Kostel Nejsvětější Trojice v Jesenici u Sedlčan – současná podoba

Zdroj: [Historické památky obce: Obec Jesenice \(jesenice-obec.cz\)](https://www.historicke-pamatky-obce-jesenice-obec.cz) (24.4 2023, 16:00)

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Příloha č. 1

Erb rodu Černínů z Chudenic před povýšením do hraběcího stavu

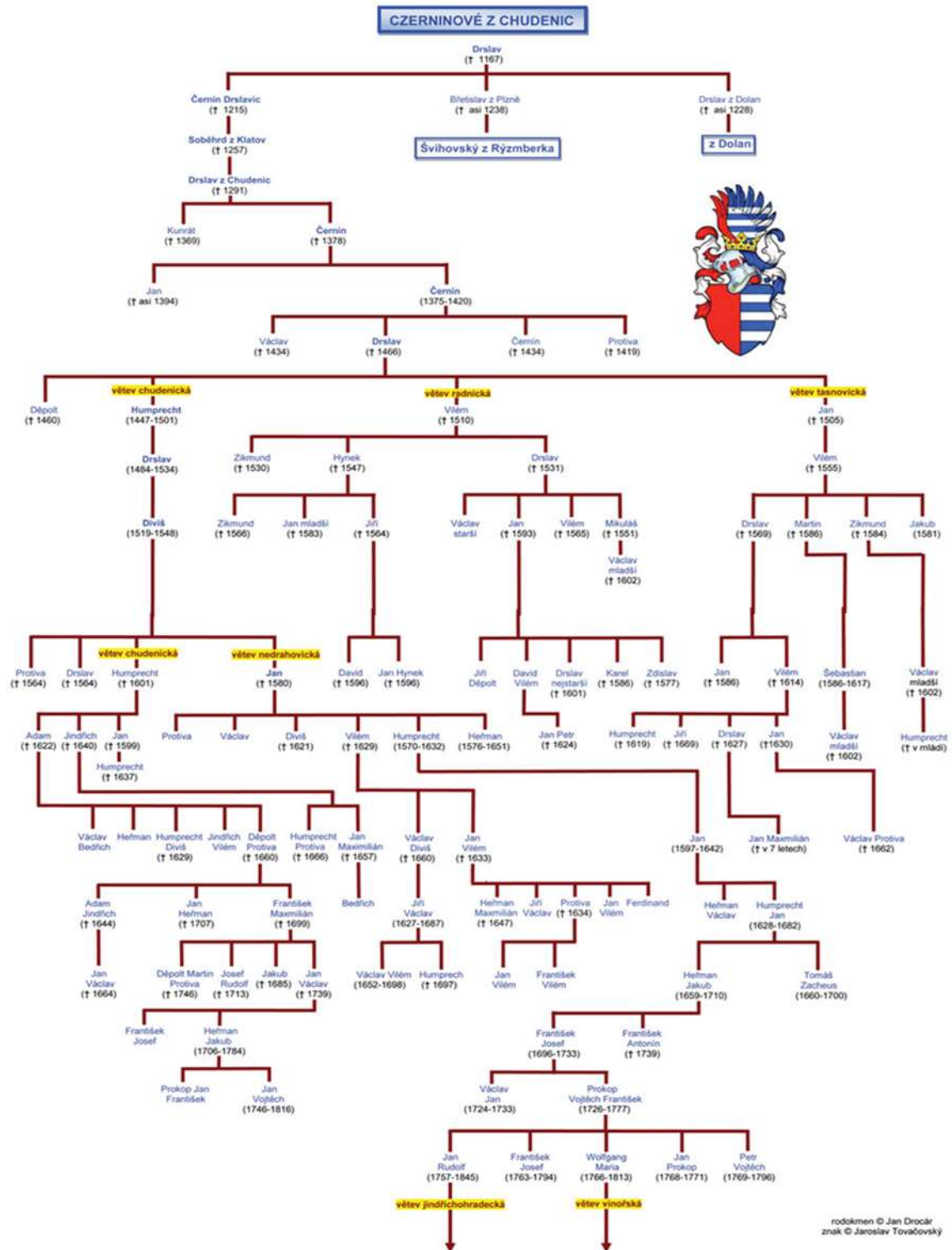
Příloha č. 2

Erb rodu Černínů z Chudenic po povýšení do hraběcího stavu

Příloha č. 3

Rodokmen Černínů z Chudenic

Příloha č. 4

Portrét Humprechta st. Černína z Chudenic

Příloha č. 6

Portrét Heřmana Černína z Chudenic

Příloha č. 7

Pražský hrad na soudobé rytině

Příloha č. 8

Pražská defenestrace roku 1618 na soudobé rytině

Příloha č. 9

Vytištěný ortel vynesený nad účastníky stavovského povstání, který byl vyhlášen 19. 6. 1621 na Pražském hradě

Příloha č. 10

Staroměstská exekuce roku 1621 na soudobé grafice

Příloha č. 11

Pamětní deska 27 popravených stavů na Staroměstském náměstí v Praze

Příloha č. 12

27 křížů na památku 27 popravených na dlažbě v místech popraviště na Staroměstském náměstí v Praze

Příloha č. 13

Kostel Nejsvětější Trojice v Jesenici u Sedlčan – současná podoba

